

**UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA**

DIPLOMSKO DELO

ANALIZA MEDNARODNE MENJAVE HRVAŠKE PO OSAMOSVOJITVI

Ljubljana, oktober 2002

DARJA ŽLOGAR

IZJAVA

Študent/ka _____ izjavljam, da sem avtor/ica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom _____ in dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne _____

Podpis: _____

KAZALO

UVOD	1
1. GOSPODARSKI RAZVOJ HRVAŠKE PO LETU 1992	2
1.1 KAZALCI HRVAŠKEGA GOSPODARSTVA	6
1.1.1 Bruto domači proizvod	6
1.1.2 Stopnja brezposelnosti	9
1.1.3 Stopnja inflacije	10
1.1.4 Stanje plačilne bilance	12
1.1.4.1 Gibanje trgovinske bilance Hrvaške	13
2. ZUNANJA TRGOVINA HRVAŠKE	15
2.1 KOEFICIENT ODPRTOSTI HRVAŠKEGA GOSPODARSTVA	16
2.2 POLOŽAJ HRVAŠKE V SVETOVNI MENJAVI	17
2.3 REGIONALNA USMERJENOST HRVAŠKIH ZUNANJETRGOVINSKIH TOKOV	17
2.3.1 Blagovna menjave Hrvaške po državah	17
2.3.2 Struktura blagovne menjave Hrvaške po regijah	19
2.4 STRUKTURA BLAGOVNE MENJAVE HRVAŠKE PO SEKTORJIH SMTK V OBDOBJU 1992-2001	21
2.4.1 Struktura izvoza Hrvaške po blagovnih sektorjih	22
2.4.2 Struktura uvoza Hrvaške po blagovnih sektorjih	24
3. ANALIZA DINAMIKE ZUNANJETRGOVINSKE MENJAVE HRVAŠKE V OBDOBJU 1992-2001	26
3.1 IZRAČUN OSNOVNIH KAZALCEV DINAMIKE ZA IZVOZ	26
3.2 IZRAČUN OSNOVNIH KAZALCEV DINAMIKE ZA UVOZ	27
3.3 TREND BLAGOVNEGA IZVOZA	28
3.4 TREND BLAGOVNEGA UVOZA	29
3.5 NAPOVED VREDNOSTI HRVAŠKEGA BLAGOVNEGA IZVOZA IN UVOZA ZA LETI 2002 IN 2003 Z EKSTRAPOLACIJO DESETLETNEGA TRENDA	31
4. DVOSTRANSKO SODELOVANJE MED SLOVENIJO IN HRVAŠKO	32
4.1 INSTITUCIONALNI OKVIR	32
4.2 ZNAČILNOSTI BLAGOVNE MENJAVE MED SLOVENIJO IN HRVAŠKO	33
4.3 SLOVENSKI BLAGOVNI IZVOZ NA HRVAŠKO IN SLOVENSKI UVOZ IZ HRVAŠKE PO SEKTORJIH SMTK	36

4.4	SLOVENSKE NEPOSREDNE NALOŽBE NA HRVAŠKO	41
5.	ANALIZA DINAMIKE BLAGOVNE MENJAVE SLOVENIJE S HRVAŠKO	42
5.1	TREND IZVOZA SLOVENIJE NA HRVAŠKO V OBDOBJU 1992-2001	42
5.2	TREND UVOZA SLOVENIJE IZ HRVAŠKE V OBDOBJU 1992-2001	44
5.3	NAPOVED VREDNOSTI SLOVENSKEGA BLAGOVNEGA IZVOZA NA HRVAŠKO IN UVOZA IZ HRVAŠKE ZA OBDOBJE 2002-2006 Z EKSTRAPOLACIJO DESETLETNEGA TRENDNA	45
	SKLEP	47
	LITERATURA	49
	VIRI	50
	PRILOGE	

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC

BDP	-	Bruto domači proizvod (angl. GDP = Gross Domestic Product)
BiH	-	Bosna in Hercegovina
CEFTA	-	Srednjeevropski sporazum o prosti trgovini (angl. CEFTA = Central European Free Trade Agreement)
EFTA	-	Evropska skupnost za prosto trgovino (angl. EFTA = European Free Trade Association)
EU	-	Evropska unija (angl. EU = European Union)
HDZ	-	Hrvaška demokratična skupnost (hrv.: Hrvatska demokratska zajednica)
MDS	-	Mednarodni denarni sklad (angl. IMF = International Monetary Fund)
NATO	-	Severnoatlantski sporazum (angl. NATO = North Atlantic Treaty Organization)
OECD	-	Organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj (angl. OECD = Organization for Economic Cooperation and Development)
OPEC	-	Organizacija držav izvoznic nafte (angl. OPEC = Organization of Petroleum Exporting Countries)
OZN	-	Organizacija Združenih narodov (angl. UN = United Nations)
SMTK	-	Standardna mednarodna trgovinska klasifikacija (angl. SITC = Standard International Trade Classification)
STO	-	Svetovna trgovinska organizacija (angl. WTO = World Trade Organization)
USD	-	ameriški dolar
ZDA	-	Združene države Amerike

UVOD

Hrvaška je neodvisnost razglasila junija leta 1991 ter pol leta kasneje dosegla mednarodno priznanje. Prvo desetletje samostojnosti je zaznamovala vladavina HDZ in predsednika Franja Tuđmana, ki je privedla do določene mednarodne izolacije države. Po njegovi smrti konec leta 1999 je januarja leta 2000 na oblast prišla koalicija šestih opozicijskih strank z Ivico Račanom kot premierom in Stipetom Mesičem kot predsednikom države. Hrvaška po zamenjavi vlade velja za stabilno državo, rizičnost v poslovanju z njo pa se zmanjšuje.

Zaradi vojne v začetku 90-ih let je bil padec gospodarske aktivnosti na Hrvaškem izrazitejši kot v ostalih tranzicijskih državah, začetna leta pa je zaznamovala tudi precejšnja makroekonomska nestabilnost. Po letu 1993 si je hrvaško gospodarstvo hitro opomoglo. Stopnja rasti BDP je bila relativno visoka, devizni tečaj trden, inflacija pa nizka. Danes je Hrvaška srednje razvita država s 4,4 milijona prebivalcev, njen BDP na prebivalca pa je v letu 2001 znašal 4.620 dolarjev, kar je nekoliko manj kot polovica slovenskega BDP na prebivalca, vendar na približno enakem nivoju kot v preostalih tranzicijskih državah.

V zadnjih treh letih Hrvaška svoje gospodarstvo čedalje bolj odpira in se pospešeno vključuje v evropske integracije. Konec leta 2001 je tako stopil v veljavo stabilizacijsko asociacijski sporazum z EU, leta 2006 pa bo Hrvaška kandidirala za polnopravno članstvo v EU. Poleg tega je vlada skupni odbor držav članic CEFTA zaprosila za članstvo, polnopravna članica pa naj bi postala že v letu 2002. Hrvaška sklepa tudi prostotrgovinske sporazume z državami jugovzhodne Evrope.

Pričakuje se, da bodo pozitivni učinki liberalizacije kmalu opazni tudi na področju hrvaške zunanje trgovine. Hrvaška namreč v celotnem proučevanem obdobju še ni uspela povečati svojega izvoza ter zmanjšati primanjkljaja v trgovinski menjavi s svetom. V primerjavi s Slovenijo je obseg hrvaške zunanjetrgovinske menjave za slabo tretjino nižji od slovenskega. Razlog za nizek hrvaški izvoz je tudi v tem, da je na Hrvaškem v zadnjih desetih letih čutiti pomanjkanje tujih neposrednih naložb, predvsem 'greenfield' naložb v predelovalno dejavnost, kar bi lahko spodbudilo tudi izvoz. Z vključevanjem v svetovne in evropske integracijske tokove, prilagajanjem zakonodaje evropski, uspešno privatizacijo, izvajanjem strukturnih reform, stabilnim političnim in gospodarskim okoljem ter urejanjem razmer v regiji Hrvaška šele v zadnjih dveh letih postaja privlačna destinacija za tuje vlagatelje.

Namen diplomskega dela je prikazati temeljne značilnosti zunanje trgovine Hrvaške po osamosvojitvi in jih analizirati. Ugotoviti želim, kako se je od leta 1992 do danes gibala mednarodna menjava Hrvaške in kako se je spreminjala. Delo temelji na analizi dinamike strukture hrvaške zunanje trgovine v preteklih desetih letih. Glede na to, da je Hrvaška ena

izmed najpomembnejših zunanjetrgovinskih partneric Slovenije, bom prikazala tudi značilnosti sodelovanja med državama ter nakazala perspektive.

Gospodarski in politični razvoj Hrvaške po letu 1992 bom predstavila v prvem poglavju, kjer bom tudi analizirala gospodarski položaj države s pomočjo osnovnih makroekonomskih kazalcev, ki so ključni za razumevanje dogodkov. V okviru makroekonomskih kazalcev bom prikazala tudi gibanje salda hrvaške zunanjetrgovinske bilance.

V drugem poglavju najprej obravnavam značilnosti hrvaških zunanjetrgovinskih tokov z vidika celote. Izračunala bom koeficient odprtosti kot kazalec odprtosti hrvaškega gospodarstva ter prikazala položaj Hrvaške v svetovni menjavi. Nato bom analizirala regionalno usmerjenost hrvaških zunanjetrgovinskih tokov ter prikazala blagovno menjavo Hrvaške po državah. Moja teza je, da Hrvaška največji delež blagovne menjave opravi z državami EU in s sosednjimi državami. Na koncu poglavja bom prikazala še strukturo hrvaškega izvoza in uvoza po glavnih blagovnih skupinah SMTK.

Tretje poglavje je namenjeno analizi dinamike izvoza in uvoza Hrvaške s pomočjo izračuna osnovnih kazalcev dinamike in prilegajočega trenda. Dinamiko izvoza in uvoza bom prikazala s časovno vrsto.

O gospodarskem sodelovanju med Slovenijo in Hrvaško bo govora v četrtem in petem poglavju. V četrtem poglavju bom najprej prikazala institucionalni okvir, nato pa značilnosti blagovne menjave med državama, tudi po blagovnih skupinah SMTK. Ker v zadnjih letih čedalje pomembnejše postajajo višje oblike sodelovanja med državama, bom v zaključku poglavja predstavila še slovenske neposredne naložbe na Hrvaško.

V zadnjem poglavju bom analizirala dinamiko blagovne menjave med Slovenijo in Hrvaško. Dinamiko izvoza in uvoza bom prikazala s časovno vrsto, na koncu pa s pomočjo ekstrapolacije desetletnega trenda podala še napoved vrednosti slovenskega izvoza na Hrvaško in uvoza iz Hrvaške v naslednjih petih letih.

1. GOSPODARSKI RAZVOJ HRVAŠKE PO LETU 1992

Hrvaška se je v prvem letu po osamosvojitvi znašla v izredno zapletenem političnem in gospodarskem položaju. Več kot četrtna njenega ozemlja je bilo okupiranega, razplet vojne v sosednji BiH nejasen, vlada ni bila sposobna zasnovati in izvajati konsistentne ekonomske politike, zato je le-ta vodila v različne improvizacije in hiperinflacijo, nezadovoljstvo med prebivalstvom pa je zaradi naglega padca standarda in neuspešnosti politike na notranje- in zunanjepolitičnem ter gospodarskem področju naraščalo.

Oktober leta 1993 je Hrvaška uvedla rigorozen tristopenjski stabilizacijski program, sprejela sveženj ukrepov in jih dopolnila z izvedbenimi akti. Stabilizacijski program je uravnaval predvsem gibanja temeljnih gospodarskih parametrov – cen, tečaja, obrestnih mer in plač (Štiblar, 1993, str. 38). Pri tem sta Hrvaški z ugodnimi finančnimi posojili pomagala tudi MDS (oktobra leta 1994 je bil Hrvaški odobren stand by kredit za obdobje 18 mesecev) in Svetovna banka. MDS nadzira predvsem mednarodni monetarni sistem in podpira stabilnost deviznih tečajev med državami članicami, Svetovna banka pa pospešuje ekonomski razvoj manj razvitih držav (Kumar, 2000, str. 8). Prva stopnja programa se je nanašala na znižanje inflacije. Bila je zelo uspešno izvedena, saj so bila inflacijska pričakovanja spodnesena, rast cen pa zajezena z dosledno in omejevalno denarno politiko, ki je temeljila na mesečnem programiranju denarne mase in omejevanju plač. Hkrati je Hrvaška maja leta 1994 v okviru naslednje stopnje programa zamenjala dotedanjo valuto hrvaški dinar z novo valuto hrvaško kuno. Stabilizacijski program je bil uspešen tudi v vzpostavitvi in ohranjanju stabilnega menjalnega tečaja kune napram nemški marki. Stabilnost menjalnega tečaja kune (sedaj v razmerju do evra) se je ohranila do danes.

Izboljšana makroekonomska situacija gospodarstva, vključno s stabilnim menjalnim tečajem kune in nizko stopnjo inflacije, je v obdobju od leta 1994 do leta 1997 vodila v povečanje bančnih depozitov, saj je povečanje zaupanja potrošnikov povečalo domače povpraševanje, hkrati pa je izboljšanje makroekonomskih kazalcev pritegnilo tudi tuje vlagatelje, predvsem v obliki repatriacije kapitala, kar je povečalo maso depozitov v tujih valutah. Financiranje bančnega sistema preko omenjenih depozitov je sprožilo porast bančnih posojil, le-ta pa močno povečanje uvoza, namenjenega predvsem za rekonstrukcijo gospodarstva in zasebno porabo. Povečanje uvoza ob odsotnosti povečanja izvoza je Hrvaško pripeljalo do visokega primanjkljaja na tekočem računu plačilne bilance, ki je leta 1997 presegal 10 odstotkov BDP. Z naraščanjem primanjkljaja na tekočem računu plačilne bilance se je hkrati spreminjal način njegovega pokrivanja. Do leta 1997 je bil tekoči primanjkljaj financiran predvsem z repatriacijo prihodkov od varčevanja, ki pa so se v začetku leta 1997 bistveno zmanjšali. S tem je Hrvaška postala močno odvisna od tujih finančnih virov, primanjkljaj na tekočem računu pa se je začel financirati iz naraščajočega zunanjega dolga ter prihodkov od privatizacije in tujih neposrednih naložb. Zunanji dolg je začel naraščati, njegov delež v BDP pa je z dobrih 20 odstotkov v letu 1994 narasel na okoli 50 odstotkov v letu 2001.

Tretja faza stabilizacijskega programa se nanaša na pospešeno privatizacijo in demonopolizacijo, uravnoteženje proračuna ter sanacijo bank. Izvajanje strukturnih reform, ki so pogoj za dolgoročno stabilnost gospodarstva in zagotavljanje gospodarske rasti, ni tako dosledno kot izvedba prvih dveh faz stabilizacijskega programa. Počasnejše od pričakovanih je predvsem izvajanje reforme javnih financ, ki bi izboljšala fleksibilnost in odpornost gospodarstva, še posebej na trgu delovne sile, ter odpravila strukturne probleme v podjetniškem sektorju. Napake v gospodarski politiki, nedoslednost izvajanja reform in hkratno poslabšanje gospodarske situacije v svetu, namreč izbruh ruske finančne krize, ki

je zmanjšala razpoložljivost tuje finančne pomoči in kreditov, so leta 1998 začeli spodkopavati gospodarsko rast. Le-ta se je v letu 1999 zaradi kosovskega konflikta še nadalje znižala ter pokazala na strukturno ranljivost in neodpornost hrvaškega gospodarstva na zunanje šoke. Hkrati z znižanjem stopnje gospodarske rasti se je povečala že tako relativno visoka stopnja nezaposlenosti.

Medtem ko je bil bančni sektor v zadnjih treh letih uspešno saniran in je že skorajda v celoti privatiziran ter je pretežno v lasti tujih bank (država ima večinski delež le še v eni večji in nekaj manjših bankah), privatizacija preostalega gospodarstva pa se nadaljuje po začrtanem programu, se Hrvaška trenutno sooča predvsem s problemi na fiskalnem področju. Cilj gospodarske politike je povečati fleksibilnost in odpornost domačega gospodarstva. V obdobju od leta 1994 do leta 2001 se je javni sektor močno razširil, saj se je delež javnih izdatkov v BDP povečal za 10 odstotnih točk ter konec leta 1999 narasel na dobrih 50 odstotkov (vključno z javnimi izdatki lokalnih oblasti pa je predstavljal 56 odstotkov BDP). Glavna dejavnika, ki sta prispevala k rasti javnih izdatkov, sta bila rast plač in izdatkov za socialno varstvo. Plače so močno naraščale zlasti v javnem sektorju in so po podatkih Svetovne banke v letu 1999 predstavljale okoli 11,5 odstotka BDP, medtem ko so v ostalih tranzicijskih državah v povprečju predstavljale 3,5 odstotka BDP. Med izdatki za socialno varstvo so se povečevali predvsem izdatki za pokojnine in zdravstvo. Rasti javnih izdatkov pa ni sledila rast javnih prihodkov. Konsolidirani proračunski primanjkljaj (brez prihodkov od privatizacije) je tako s 3 odstotkov v letu 1998 zato narasel na 7,4 odstotka BDP v letu 1999.

Zaradi ekspanzivne fiskalne politike in vladne politike plač je morala biti monetarna politika v tem obdobju restriktivna, da je bilo hitro naraščanje primanjkljaja na tekočem računu plačilne bilance lahko obvladljivo. Taka kombinacija gospodarske politike je imela za posledico visoke obrestne mere in je skupaj z visoko rastjo plač povzročila apreciacijo realnega menjalnega tečaja domače valute. Visoke obrestne mere in realna apreciacija kune je škodila tudi gospodarski aktivnosti in finančni stabilnosti Hrvaške. Bolj zaželena bi bila alternativa, namreč restriktivnejša fiskalna politika in ekspanzivnejša monetarna politika, saj bi dala vladi več maneverskega prostora pri podpori bančnega sektorja, hkrati pa ne bi povzročila visokih obrestnih mer in apreciacije domače valute.

V začetku leta 2000 po smrti predsednika Franja Tuđmana se je zgodil preobrat na hrvaškem političnem prizorišču, ki je vplival tudi na gospodarstvo. Do tedaj vladajočo nacionalistično usmerjeno HDZ je na parlamentarnih volitvah prvič premagala demokratična združena opozicija. Zmanjšala se je politična rizičnost Hrvaške, saj se je končala mednarodna izolacija države. Hrvaška je postala članica STO in NATO-vega Partnerstva za mir, začela so se pogajanja za članstvo v EU, ki so privedla do podpisa stabilizacijsko asociacijskega sporazuma med obema stranema konec oktobra leta 2001 (stabilizacijsko asociacijski sporazum je posebna vrsta sporazuma, ki ga je EU namenila državam jugovzhodne Evrope in zajema navezavo političnega dialoga z EU, sklenitev

dvostranskih sporazumov o regionalnem sodelovanju z državami jugovzhodne Evrope ter usklajevanje nacionalne zakonodaje z evropsko). Hrvaška vlada je že konec leta 2001 sprejela načrt izvajanja sporazuma o stabilizaciji in pridruženju EU, s katerim bo morala do leta 2003 izpolniti približno 70 odstotkov svojih obveznosti, ki so potrebne za polnopravno članstvo v EU. Skrajni rok za izpolnitev vseh obveznosti je leto 2006. Med štirimi svoboščinami, ki jih vključuje sporazum z Unijo (prost pretok blaga, storitev, kapitala in delovne sile), je za Hrvaško najpomembnejša sprostitev trgovinskih tokov. Po izteku šestletnega prehodnega obdobja bo z EU vzpostavila območje proste menjave blaga in storitev.

Na zunanjepolitičnem področju sta poglobljena cilja hrvaške vlade članstvo v EU in v NATO ter sodelovanje s Haškimi sodiščem za vojne zločine na območju nekdanje Jugoslavije. Slednje je nujno, saj to od Hrvaške zahteva tudi Bruselj pri procesu vključevanja Hrvaške v EU. Hrvaška si prizadeva tudi za članstvo v CEFTA. Z vsemi državami članicami CEFTA je Hrvaška že podpisala prostotrgovinske sporazume, polnopravna članica pa naj bi postala še leta 2002.

Na področju gospodarske politike se bo vlada v letih 2002 in 2003 držala smernic, ki jih v okviru stand by sporazuma določa MDS (stand by sporazum v vrednosti 260 milijonov dolarjev je bil sklenjen marca 2001 in se je iztekel maja 2002, vlada pa se že pogaja za sklenitev novega). Poglavitne med njimi so nadaljevanje reforme javnih financ, nadaljevanje strukturnih reform ter stabilen tečaj kune in nizka inflacija. Na fiskalnem področju se bo v letu 2002 po pričakovanjih proračunski primanjkljaj znižal na 4,25 odstotka BDP, v letu 2003 pa bo po ocenah predstavljal 3,8 odstotka BDP. Fiskalna politika bo v letih 2002 in 2003 restriktivnejša. Z restriktivni fiskalnimi ukrepi je hrvaška vlada začela že jeseni leta 2001, ko je uvedla sveženj ukrepov, s katerimi je skrčila socialne pravice prebivalstva ter zmanjšala število zaposlenih v javni upravi. Vlada sprejema tudi druge ukrepe, s katerimi bo uredila državno blagajno in zmanjšala davčno nedisciplino. To bo storila predvsem s spremembami na strani javnih izdatkov, ki so od sredine devetdesetih zelo hitro naraščali, tudi zaradi visokih socialnih transferov in rasti mase plač. Z nadzorom nad tema dvema kategorijama bo vlada dodatno pripomogla k makroekonomski stabilnosti ter na ta način k zagotovitvi temeljnih pogojev za doseganje stabilnih stopenj rasti BDP. V okviru strukturnih reform sta se z letošnjim letom začeli uresničevati zdravstvena in pokojninska reforma, privatizacija se drži začrtanega programa, vlada pa si prizadeva tudi za spodbujanje neposrednih tujih naložb, predvsem novih naložb v predelovalno industrijo, ki bi povečale hrvaški izvoz in zmanjšale stopnjo brezposelnosti. Na področju monetarne politike tudi v letih 2002 in 2003 ne bo prišlo do večjih sprememb. Hrvaška centralna banka bo še naprej vodila restriktivno monetarno politiko ter si prizadevala ohraniti stabilen tečaj kune in nizko inflacijo. Stabilnost tečaja centralna banka ohranja s svojimi intervencijami na denarnem trgu oziroma s kupovanjem ali prodajo deviznih rezerv, z zviševanjem obrestnih mer ali z zviševanjem stopnje obveznih rezerv poslovnih bank pri centralni banki.

Glavni cilj zunanjetrgovinske politike je povečati izvoz blaga in storitev ter zmanjšati zunanjetrgovinski primanjkljaj in primanjkljaj na tekočem računu plačilne bilance. To bo vlada dosegla postopno preko liberalizacije zunanje trgovine, kar bo povečalo izvoz in spodbudilo tuje neposredne naložbe; učinki liberalizacije zunanje trgovine pa bodo opaznejši šele po letu 2003. V leto 2002 je Hrvaška stopila z vrsto novih prostotrgovinskih sporazumov. Že prej so bili v veljavi takšni sporazumi pri trgovanju s Slovenijo, Makedonijo ter BiH, lani pa je dosegla svojevrsten rekord, saj je sporazume o prosti trgovini podpisala z Madžarsko, Češko, Slovaško, Bolgarijo, Poljsko, državami EFTA, z EU je podpisala sporazum o stabilizaciji in pridruževanju, večina od njih pa je začela veljati 1. januarja. Od 1. januarja 2002 dalje tako Hrvaška približno 78 odstotkov zunanjetrgovinske menjave opravi po načelu proste trgovine, kar pomeni, da večino industrijskih proizvodov izvozi in uvozi po ničelni carinski stopnji, s kmetijskimi in živilskimi proizvodi pa se trguje na osnovi posebnih pogodb. Hrvaška v letu 2002 načrtuje tudi sklenitev sporazuma o prosti trgovini s Srbijo in Črno goro ter začetek pogovorov o sklepanju tovrstnega dogovora z Izraelom in baltiškimi državami.

1.1 KAZALCI HRVAŠKEGA GOSPODARSTVA

Stopnja rasti bruto domačega proizvoda, stopnja brezposelnosti, stopnja inflacije in stanje plačilne bilance so štiri merila, po katerih se ocenjuje makroekonomske dosežke gospodarstva. Gospodarska rast, brezposelnost in inflacija so povezani skozi poslovni cikel, ki je bolj ali manj pravilno sosledje oživljanja in upadanja gospodarske aktivnosti okoli trendne steze rasti, to je ravni, ki bi jo bruto domači proizvod dosegal, če bi bili proizvodni faktorji polno zaposleni (Dornbusch, 2001, str. 14).

1.1.1 Bruto domači proizvod

Bruto domači proizvod je osnovno merilo ekonomske aktivnosti in meri velikost gospodarstva. Bruto domači proizvod je vrednost vseh končnih dobrin in storitev, ki so proizvedene v gospodarstvu v določenem časovnem razdobju (Senjur, 1995, str. 6). Podatek o višini bruto domačega proizvoda nam zaradi različne velikosti držav ne omogoča mednarodnih primerjav gospodarske razvitosti, čemur se izognemo s primerjavo bruto domačega proizvoda na prebivalca. Bruto domači proizvod na prebivalca dobimo, če celoten bruto domači proizvod delimo s številom prebivalcev države, odraža pa nam življenjski standard prebivalcev.

V prvih dveh letih poosamosvojitvenega tranzicijskega procesa je za Hrvaško zaradi vojne značilen močan padec gospodarske aktivnosti, ki je bil izrazitejši kot v primerljivih tranzicijskih državah. V obdobju 1989-1993 se je BDP namreč realno zmanjšal kar za 40,5 odstotka. Po letu 1993 si je gospodarstvo hitro opomoglo, povprečna realna stopnja rasti BDP pa je v obdobju od leta 1994 do leta 2001 znašala 4,4 odstotka. V letu 1994 je rast

spodbujala predvsem javna poraba, v letu 1995 pa si je opomogla tudi zasebna poraba. V letu 1996 je gospodarsko rast začela spodbujati povojna rekonstrukcija, vključno s hitro rastjo gradbeništva in razvojem infrastrukture, k rasti pa je v letih 1996 in 1997 pripomogla tudi hitra rast pomembnega turističnega sektorja. Hkrati sta od konca leta 1996 naprej poglavitna dejavnika, ki sta spodbujala gospodarsko rast, postala zasebna poraba in naložbe zasebnega sektorja, saj so realne plače hitro naraščale, z njimi pa tudi potrošniški krediti, medtem ko je stopnja varčevanja v primerjavi z ostalimi tranzicijskimi državami ostala nizka. Industrijska proizvodnja je do leta 1997 nekoliko zaostajala za rastjo BDP, kar je bila posledica počasnega prestrukturiranja gospodarstva.

Sredi leta 1998 je hrvaško gospodarstvo zašlo v recesijo, rast BDP pa se je znižala na 2,5 odstotka. Recesija se je nadaljevala tudi v letu 1999, ko je bila rast BDP negativna v višini 0,3 odstotka. Razlogov za upad gospodarske aktivnosti je bilo več. Deloma je šlo za zunanje dejavnike, saj je bil izvozni sektor prizadet zaradi ruske krize in upada gospodarske rasti v državah EU. Ruska kriza je negativno vplivala tudi na višino tuje finančne pomoči in kreditov. Notranji dejavniki recesije se nanašajo na visoko povečanje primanjkljaja tekočega računa v letu 1997 (na 11,6 odstotka BDP), na kar je vlada odgovorila z restriktivnejšo monetarno politiko in dovolila depreciacijo kune napram tedanji nemški marki, depreciacija pa je imela negativen učinek na rast zasebne porabe in domačih naložb. Z upadanjem rasti BDP je upadala tudi rast industrijske proizvodnje.

V letu 2000 si je zasebna poraba ponovno opomogla, glavni doprinos k rasti hrvaškega BDP pa je predstavljal neto izvoz blaga in storitev. Med storitvami je najpomembnejši turizem, katerega rast je bila v letu 2000 kar 56-odstotna. V letu 2001 je gospodarsko rast spodbujalo predvsem domače povpraševanje, v okviru katerega se je zasebna poraba lani povečala za 4,6 odstotka, domače naložbe za 9,7 odstotka, medtem ko se je javna poraba zmanjšala za 3,9 odstotka.

Tabela 1: Gibanje stopnje rasti BDP v obdobju 1992-2001

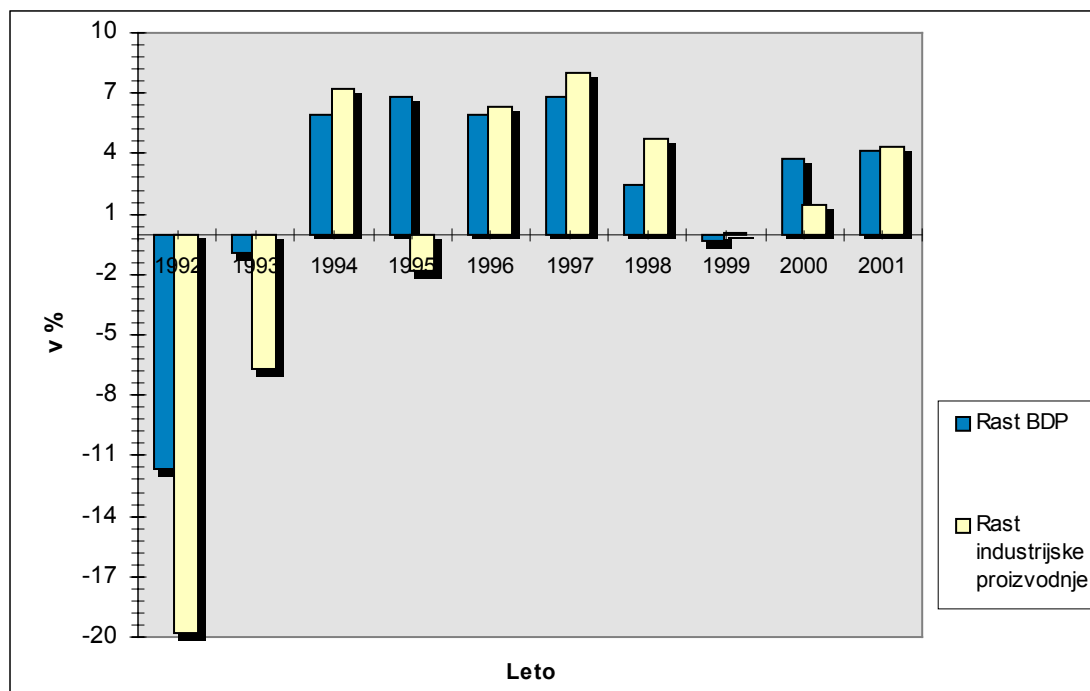
Leto	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Stopnja rasti BDP (v %)	-11,7	-0,9	5,9	6,8	5,9	6,8	2,5	-0,3	3,7	4,1

Vir: Economist Intelligence Unit, Country Risk Service Croatia, letniki 1997-2002.

Tudi letos bo rast BDP spodbujalo domače povpraševanje, opaznejše povečanje izvoza pa se pričakuje šele v letu 2003. Tuji strokovnjaki ocenjujejo, da bo gospodarska rast v letu 2002 znašala 3,2 odstotka (MDS ocenjuje, da bo rast BDP 3,5-odstotna), v letu 2003 pa 3,6 odstotka. Rast bo v predvsem v drugi polovici leta 2002 spodbujal turistični sektor, kateremu je vlada namenila triletni program pomoči, ki vključuje tudi olajšan dostop do ugodnih bančnih posojil. Rast zasebne porabe se bo po tujih ocenah v letih 2002 in 2003 nekoliko upočasnila ter znašala 3,7 oziroma 3,3 odstotka, domače naložbe bodo naraščale po 7,4 oziroma 6-odstotni stopnji rasti; pozitivna bo tudi rast javne porabe, ki bo letos 1-

odstotna, v letu 2003, ki je predvolilno, pa bo narasla na 3 odstotke (Country Report Croatia, 2002, str. 11). Industrijska proizvodnja se bo z lanskoletne 4,3-odstotne stopnje rasti letos znižala na 2,8 odstotka, v letu 2003 pa bo po tujih ocenah znašala 3 odstotke (Country Report Croatia, 2002, str. 13).

Slika 1: Gibanje realnih stopenj rasti BDP in industrijske proizvodnje v obdobju 1992-2001

Vir: Economist Intelligence Unit, Country Risk Service Croatia, letniki 1997-2002.

Hrvaška vlada, ki se zaveda, da je gospodarska rast na Hrvaškem prenizka, pripravlja dolgoročni program rasti, katerega cilj je v 15 letih podvojiti hrvaški BDP na prebivalca, za kar bi bila potrebna povprečno petodstotna letna gospodarska rast.

Hrvaška se z višino bruto domačega proizvoda na prebivalca danes lahko primerja z izbranimi državami CEFTA (pri čemer Slovenija izstopa), kar je mogoče razbrati iz Tabele 2.

Tabela 2: BDP na prebivalca Hrvaške in izbranih držav v letu 2001

	Hrvaška	Slovenija	Češka	Madžarska	Poljska
BDP/preb.	4.620	9.397	5.476	5.139	4.567

Vir: Economist Intelligence Unit, Country Report Croatia, Slovenia, Czech Republic, Hungary, Poland, 2002.

1.1.2 Stopnja brezposelnosti

Brezposelnost je eden izmed osrednjih makroekonomskih problemov. Stopnja brezposelnosti je pogosto tudi merilo uspeha makroekonomske politike. Opredeljena je kot število brezposelnih glede na delovno silo in je navadno izražena v odstotkih. Delovna sila je vsota zaposlenih in brezposelnih (Senjur, 1995, str. 156).

Stopnja brezposelnosti neposredno vpliva tudi na BDP, saj povečanje stopnje brezposelnosti pomeni zmanjšanje obsega proizvodnih virov. Visoka brezposelnost torej pomeni nezaposlene proizvodne vire in temu primerno tudi odmik od potencialnega BDP.

Ker so vzroki brezposelnosti lahko različni, poznamo različne vrste brezposelnosti. Najbolj običajna je delitev na ciklično in dolgoročno brezposelnost. Ciklična brezposelnost je posledica nihanj v gospodarski aktivnosti, dolgoročna brezposelnost pa izloči ciklično sestavino in se deli na frikcijsko in strukturno. Frikcijska brezposelnost je posledica trenj, motenj v zaposlovanju, menjavanju zaposlitve, iskanju zaposlitve in podobno. Strukturna brezposelnost pa označuje neuskladenost strukture delovne sile glede na strokovno usposobljenost, starost in regionalno razmeščenost s strukturo povpraševanja po delovni sili (Senjur, 1995, str.182).

Ko govorimo o hrvaški brezposelnosti, si pri obrazložitvi lahko pomagamo tudi s pojmom Phillipsove krivulje. Glede na izvorno različico Phillipsove krivulje je med stopnjo brezposelnosti in stopnjo rasti plač nasprotnosmerna povezanost. Ob višji stopnji brezposelnosti je možna nižja stopnja rasti plač, ker je pritisk presežne ponudbe dela na nižje plače. Ob nižji stopnji brezposelnosti pa je možna višja stopnja rasti plač, ker je večji pritisk na trgu delovne sile. Povečanje brezposelnosti bo pritiskalo na upočasnitev rasti plač in obratno (Senjur, 1995, str. 451). Vendar pa se plače prilagajajo počasi. Na Hrvaškem je bila rast plač previsoka za dano brezposelnost. Za Hrvaško je značilna predvsem dolgoročna brezposelnost, ki jo lahko imenujemo tudi neinflatorna stopnja brezposelnosti, katere razlog je v 'naravnih' ovirah, ki preprečujejo, da bi se trg dela izpraznil, ter v močni prisotnosti vlade na trgu dela (Senjur, 1995, str. 183).

V obdobju od leta 1992 do leta 1995 je stopnja brezposelnosti na Hrvaškem upadala, nato pa začela naraščati ter leta 2001 znašala 22,1 odstotka. Naraščanje brezposelnosti v obdobju 1996-2001 je bilo posledica pomanjkanja ustvarjanja novih delovnih mest ob hkratnem procesu prestrukturiranja gospodarstva in privatizacije, v katerem je veliko delavcev izgubilo službe. Podjetja niso zaposlovala novih delavcev tudi zaradi številnih strukturnih ovir na trgu delovne sile, ki so bile značilne za večino držav v tranziciji. Zaradi visoke brezposelnosti se je v tem obdobju razvila siva ekonomija, ki po nekaterih ocenah dosega kar 25 odstotkov hrvaškega BDP. Gibanje stopnje brezposelnosti na Hrvaškem v proučevanem časovnem obdobju je razvidno iz Tabele 3.

Tabela 3: Gibanje stopnje brezposelnosti v obdobju 1992-2001

Leto	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Stopnja brezposelnosti (v %)	17,8	17,4	14,5	14,5	16,4	17,5	17,6	19,1	21,1	21,4

Vir: Economist Intelligence Unit, Country Risk Service Croatia, letniki 1997-2002.

Restriktivni fiskalni ukrepi, predvsem odpuščanje delavcev v javnem sektorju, kratkoročno še povečujejo brezposelnost. Konec marca leta 2002 je bilo registriranih 415.000 brezposelnih, kar je 26.600 več kot marca lani in za okoli 57.000 ali 16 odstotkov več kot marca leta 2000. Povprečna stopnja brezposelnosti bo v letu 2002 po tujih ocenah znašala 20,2 odstotka, v letu 2003 pa 19,3 odstotka. V začetku leta 2002 je vlada predstavila projekt pospeševanja zaposlenosti, po katerem bi se v obdobju dveh let zaposlilo 36.772 oseb. Skupen strošek projekta, ki ga namerava vlada izpeljati do leta 2006, bo znašal okoli 1,23 milijarde kun. Projekt bo potekal v okviru 12 programov subvencioniranja sledečih kategorij brezposelnih: mladih, ki so pravkar končali fakulteto, žensk, starejših od 45 let, moških, starejših od 50 let, invalidov in vojnih veteranov.

Vlada je na področju povečevanja zaposlenosti uvedla tudi spodbude za tuje vlagatelje. Za vsakega novega zaposlenega vlada podjetju povrne 15.000 hrvaških kun za pokritje stroškov ustvarjanja delovnega mesta in začetnega priučjenja zaposlenih, vendar le, če se podjetje zaveže, da novega zaposlenega ne bo odpustilo v naslednjih treh letih (Izzivi in priložnosti na trgih nekdanje Jugoslavije, 2001, str. 308).

1.1.3 Stopnja inflacije

Poleg BDP in brezposelnosti je inflacija zadnja izmed ključnih ekonomskih kategorij, ki jih omenjam v tem poglavju. Z ostalima dvema je povezana v okviru že omenjene Phillipsove krivulje, ki v novejši različici pravi, da visoko stopnjo brezposelnosti spremlja nizka inflacija in obratno. Z BDP je inflacija pozitivno povezana, in sicer višja kot je raven proizvoda, višja je stopnja inflacije. V okviru dinamičnega prilagajanja inflacije in proizvoda pa včasih v praksi pride tudi do pojava, ko se inflacija viša, proizvod pa pada ali se vsaj ne večja. Ta pojav se imenuje stagflacija (Senjur, 1995, str. 478).

Do leta 1993 je Hrvaška prišla na raven hiperinflacije, saj je povprečna stopnja inflacije v letu 1993 znašala kar 1.518 odstotkov, zato je bil oktobra istega leta uveden rigorozen stabilizacijski program, ki je hitro in uspešno znižal inflacijo. Strategija stabilizacije s šokom se začne s hitrim in ostrim znižanjem rasti denarja (Senjur, 1995, str. 483). Povprečna stopnja inflacije se je tako v letu 1994 znižala na 97,6 odstotka, od leta 1995 pa do leta 2001 pa je povprečna stopnja inflacije znašala 4,4 odstotka. Gibanje povprečne letne inflacije na Hrvaškem v obdobju od leta 1992 do leta 2001 je prikazano v Tabeli 4.

Tabela 4: Gibanje povprečne stopnje inflacije v obdobju 1992-2001

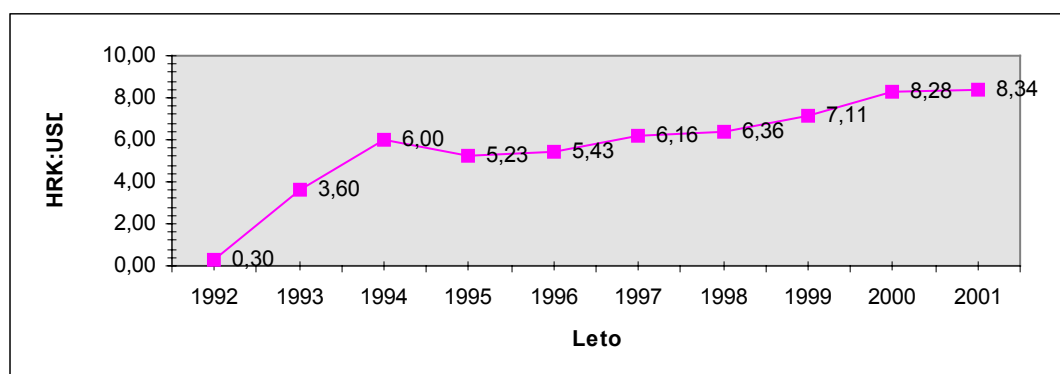
Leto	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Povprečna stopnja inflacije (v %)	665,5	1.518,0	97,6	2,0	3,5	3,6	5,7	4,2	6,5	5,2

Vir: Economist Intelligence Unit, Country Risk Service Croatia, letniki 1997-2002.

Hrvaška tako že od leta 1993 vzdržuje uspešno monetarno politiko ter nadzoruje gibanje deviznega tečaja in cen. Centralna banka se je odločila za sistem uravnavanega drsenja hrvaške kune, s čemer je zmanjšala negotovost na deviznem trgu, preprečila vdore špekulativnega kapitala, hkrati pa ohranila fleksibilnost in manevrski prostor za morebitno posredovanje. Devizni tečaj je pripomogel k zmanjšanju inflacijskih pričakovanj, tako da je bila povprečna letna stopnja inflacije v obdobju 1995-2001 najnižja med vsemi tranzicijskimi državami.

Na področju monetarne politike tudi v prihodnje ne bo prišlo do večjih sprememb, ostala bo zmerno restriktivna. Hrvaška centralna banka si bo še naprej prizadevala ohraniti stabilen tečaj kune in nizko inflacijo, kar od nje zahteva tudi MDS. V letih 2002 in 2003 bo povprečna letna inflacija po ocenah znašala 4,0 oziroma 3,8 odstotka, razlogi za nizko inflacijo pa bodo stabilen tečaj domače valute, čedalje nižja rast plač in znižanje uvoznih carin; slednje od nove članice zahteva STO (Country Report Croatia, 2002, str. 13). V primeru inflatornih pritiskov se pričakuje posredovanje centralne banke. Povprečen tečaj kune je v letu 2001 znašal 8,34 kune za en ameriški dolar. Ob predpostavki, da se bo evro okrepil napram dolarju, in dejstvu, da bo inflacija na Hrvaškem višja kot v večini držav OECD, bo kuna v prihodnjih dveh letih realno nekoliko aprecirala. Povprečen tečaj kune bo v letu 2002 po ocenah znašal 7,86 kune za dolar, v letu 2003 pa 7,27 kune za dolar. Gibanje povprečnega tečaja hrvaške kune napram ameriškemu dolarju je prikazano v Sliki 2.

Slika 2: Gibanje povprečnega tečaja hrvaške kune napram ameriškemu dolarju v obdobju 1992-2001

Vir: Economist Intelligence Unit, Country Risk Service Croatia, letniki 1997-2002.

1.1.4 Stanje plačilne bilance

Zadnji izmed štirih dejavnikov, po katerem ocenjujemo uspešnost nekega gospodarstva, je stanje plačilne bilance. Plačilna bilanca je sistematski pregled vseh gospodarskih transakcij, ki potekajo med rezidenti ene države in rezidenti vseh ostalih držav v določenem časovnem razdobju (Samuelson, 1992, str. 671).

Plačilna bilanca je sestavljena iz tekočega, kapitalskega in finančnega računa. Vse ekonomske transakcije, pri katerih se opravi menjava blaga in storitev med rezidenti in nerezidenti, se spremljajo v tekočem delu plačilne bilance. Transakcije, povezane s prenosom finančnih imetij, bančnih vlog, vrednostnih papirjev, neposrednih naložb in drugimi prenosi finančnih imetij med rezidenti in nerezidenti, se spremljajo v kapitalskem in finančnem delu plačilne bilance. V tem poglavju analiziram predvsem tekoči račun in trgovinsko bilanco, v katero je zajeta le menjava blaga.

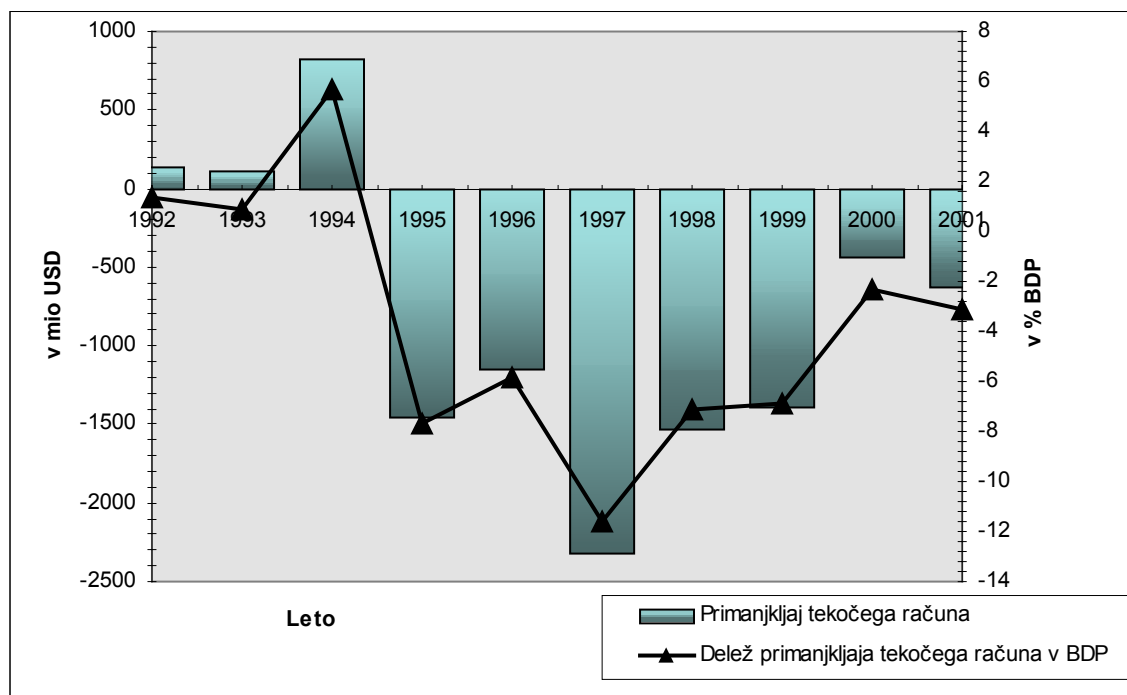
Primanjkljaj plačilne bilance pomeni, da agregatno domače povpraševanje ali potrošnja presega denarno vrednost domače agregatne ponudbe ali vsaj presega tisti del ponudbe, ki bi se lahko financiral brez zmanjšanja mednarodnih rezerv. Na plačilnobilančno ravnotežje vplivata dve skupini dejavnikov. To so monetarni, ki so pod vplivom finančne politike države, in strukturni, ki so posledica neusklajenosti domače akumulacije in investicij – zadolževanje držav v tujini, ter notranje gospodarske strukture.

Pred vojno Hrvaška ni imela plačilnobilančnih težav. Ob siceršnjem deficitu v trgovinskem delu je imela presežek na računu nefaktorskih storitev, zlasti po zaslugi turizma in izvoza prometnih storitev. Z vojno sta postala oba omenjena segmenta močno prizadeta (zlasti turizem, katerega devizni prihodki so se zmanjšali s 1.300 (leta 1990) na 200 (leta 1991) in 500 milijonov dolarjev (leta 1992), tako da je Hrvaška zašla v plačilno bilančne težave in zabeležila 590 milijonov dolarjev deficita na tekočem računu plačilne bilance v letu 1991. V letu 1992 se je plačilno bilančna situacija izboljšala, predvsem zaradi omejevanja uvoza (za 10 odstotkov), sorazmerno ugodne (bistveno boljše kot v letu 1991) turistične sezone in nenazadnje zaradi obilne humanitarne in druge pomoči, ki jo je v letu 1991 prejela Hrvaška. Tudi v letih 1993 in 1994 je Hrvaška še beležila presežek na tekočem računu plačilne bilance.

Po letu 1995 Hrvaška beleži primanjkljaj na tekočem računu plačilne bilance, ki je predvsem posledica visokega primanjkljaja v trgovinski bilanci. Povprečni primanjkljaj tekočega računa je v obdobju 1995-2001 znašal 6,4 odstotka BDP, najvišji pa je bil v letu 1997, ko je znašal kar 11,6 odstotka; hkrati je bil v letu 1997 zaradi močnega povečanja uvoza najvišji tudi zunanjetrgovinski primanjkljaj. Saldo storitvene bilance je zaradi prihodkov od turizma pozitiven, vendar nezadosten za pokrivanje tekočega primanjkljaja. Primanjkljaj se je v prvi polovici devetdesetih pokrival predvsem z zadolževanjem v tujini, kar je povečevalo zunanji dolg, od leta 1998 pa se skoraj v celoti pokriva iz naslova tujih neposrednih naložb. V obdobju od leta 1993 do konca leta 2000 so kumulativne tuje

neposredne naložbe na Hrvaško znašale 4,68 milijarde dolarjev, samo v letu 2001 pa je vrednost tujih neposrednih naložb znašala 1,4 milijarde dolarjev.

Slika 3: Gibanje stanja na tekočem računu plačilne bilance v obdobju 1992-2001

Vir: Economist Intelligence Unit, Country Risk Service Croatia, letniki 1997-2002.

V letih 2002 in 2003 bo primanjkljaj na tekočem računu po napovedih predstavljal 2,9 oziroma 3,2 odstotka BDP (Country Report Croatia, 2002, str. 12), vendar pa vlada s pokrivanjem primanjkljaja ne bo imela težav, saj bodo poleg višjih napovedanih prihodkov od turizma tudi tuje neposredne naložbe beležile visoko rast (v letu 2002 bodo zadostovale za 120-odstotno pokritje tekočega primanjkljaja, v letu 2003 pa za 70-odstotno pokritje).

1.1.4.1 Gibanje trgovinske bilance Hrvaške

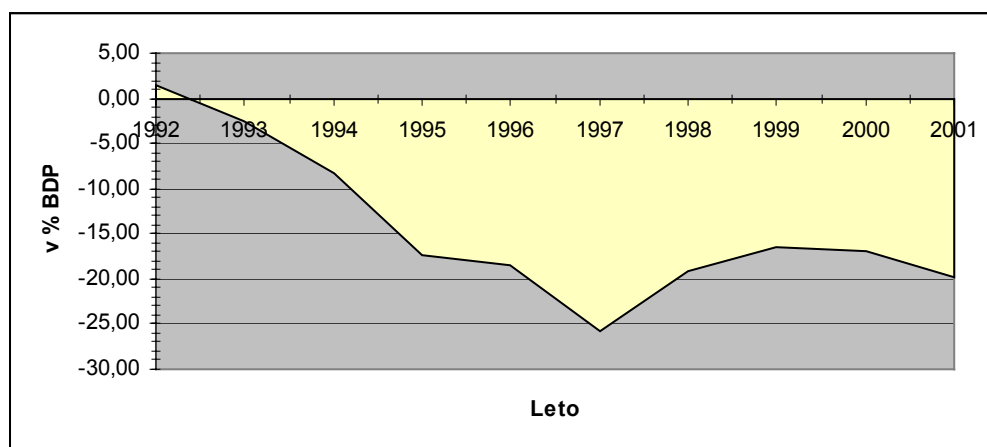
Hrvaška v obdobju od leta 1992 do leta 2001 z izjemo leta 1992 vseskozi beleži primanjkljaj v trgovinski bilanci. Primanjkljaj pomeni, da država več uvozi kot izvozi, kar povzroči potrebo po zadolževanju v tujini ali nujnost zniževanja deviznih rezerv (Kumar, 1996, str. 35). Primanjkljaj v letih 1993 in 1994 zaradi politike omejevanja uvoza ni bil problematičen, že v letu 1995 pa je skokovito narasel ter ostal visok vse do leta 2001. Gibanje salda trgovinske bilance je prikazano v Tabeli 5, delež salda trgovinske bilance v BDP pa v Sliki 4.

Tabela 5: Saldo trgovinske bilance v obdobju 1992-2001

Leto	IZVOZ (v milijonih USD)	UVOZ (v milijonih USD)	SALDO (v milijonih USD)	Delež pokritja uvoza z izvozom (v %)
1992	4.597	4.460	137	103,07
1993	3.904	4.200	-296	92,95
1994	4.260	5.432	-1.172	78,42
1995	4.633	7.901	-3.268	58,64
1996	4.546	8.236	-3.690	55,20
1997	4.210	9.407	-5.197	44,75
1998	4.604	8.752	-4.148	52,61
1999	4.395	7.693	-3.298	57,13
2000	4.567	7.771	-3.204	58,77
2001	4.752	8.764	-4.012	54,22

Vir: Economist Intelligence Unit, Country Risk Service Croatia, letniki 1997-2002.

Slika 4: Delež salda trgovinske bilance v BDP v obdobju 1992-2001

Vir: Tabela 5 in Tabela 1 v Prilogi.

Primanjkljaj v trgovinski bilanci, ki je v obdobju od leta 1995 do leta 2001 povprečno znašal kar 19,2 odstotka BDP, je bil predvsem posledica izključenosti Hrvaške iz trgovinskih sporazumov z zelo pomembnimi trgovinskimi partnerji (Izzivi in priložnosti na trgih nekdanje Jugoslavije, 2001, str. 295). Hrvaška namreč ni bila članica EU, ni bila vključena v CEFTA in tudi ni bila članica STO. V takih razmerah so se hrvaški izvozniki srečevali z visokimi carinami in necarinskimi ovirami, poleg tega pa za hrvaške izvoznike ni veljalo pravilo države izvoznice pri obračunavanju davka na dodano vrednost, kar je otežilo iskanje novih partnerjev in povzročilo tudi izgubo obstoječih. Niti zelo učinkovita politika deviznega tečaja ni mogla nadomestiti izgube konkurenčnosti, ki je bila posledica trgovinske osamitve Hrvaške. Poleg naštetega so rast hrvaškega izvoza zavirali še drugi dejavniki, kot so padajoče povprečne izvozne cene v obdobju od leta 1995 do leta 1999, hitra rast hrvaških plač ter prepočasno prestrukturiranje industrije.

Položaj Hrvaške se je izboljšal v letu 2000, ko se je s političnimi spremembami v državi končala trgovinska osama. Hrvaška je postala članica STO, EU pa je umaknila trgovinske ovire za hrvaški izvoz. Po letu 2000 je bil dosežen velik napredek na področju liberalizacije zunanje trgovine. V letu 2001 so bili sklenjeni številni prostotrgovinski sporazumi, z EU pa je bil podpisan sporazum o stabilizaciji in pridruženju. Od 1. januarja leta 2002 dalje tako Hrvaška približno 78 odstotkov zunanjetrgovinske menjave opravi po načelu proste trgovine, kar pomeni, da večino industrijskih proizvodov izvozi in uvozi po ničelni carinski stopnji, s kmetijskimi in živilskimi proizvodi pa se trguje na osnovi posebnih pogodb.

Kljub izboljšanju položaja Hrvaške v dostopu do mednarodnih trgov, pa učinki liberalizacije zunanje trgovine še niso opazni. Tudi v letu 2001 je bila rast izvoza nizka. Poleg nižjega povpraševanja v državah članicah EU in precenjene kune je glavni vzrok za še vedno nizek izvoz predvsem že omenjeno prepočasno prestrukturiranje industrije in pomanjkanje tujih neposrednih naložb v predelovalno industrijo.

Uvoz je v nasprotju z izvozom beležil hitro rast. Močno povečanje uvoza v obdobju od leta 1994 do leta 1997 je bilo namenjeno predvsem rekonstrukciji gospodarstva in zasebni porabi. V letih 1998 in 1999 se je uvoz zmanjšal, saj je hrvaško gospodarstvo zašlo v recesijo. Po letu 1999 si je zasebna poraba opomogla in uvoz je ponovno začel naraščati.

Pričakuje se, da bo izvoz v prihodnje postopoma začel naraščati, vendar v letih 2002 in 2003 še ne bo prišlo do zmanjšanja primanjkljaja trgovinske bilance, saj bo tudi uvoz beležil visoko rast. Izvoz bo po napovedih hitreje začel naraščati po letu 2003, hkrati pa bo takrat začel upadati tudi primanjkljaj na tekočem računu plačilne bilance. Rast izvoza bodo spodbujali učinki liberalizacije zunanje trgovine ter s tem višja raven tujih neposrednih naložb, predvsem tako imenovanih 'greenfield' naložb, ki jih do sedaj praktično ni bilo (prva je bila zabeležena šele jeseni leta 2001). Za majhno gospodarstvo kot je hrvaško, s prevelikimi ponudbenimi kapacitetami glede na absorpcijsko moč domačega trga, ostaja torej izvoz zelo pomemben spodbujevalec gospodarske rasti, po tej poti pa se lahko zmanjša zaostajanje za razvitimi državami.

2. ZUNANJA TRGOVINA HRVAŠKE

Narodno gospodarstvo deluje v širšem okviru svetovnega gospodarstva in ima ekonomske povezave z drugimi državami. Čim bolj je gospodarstvo odprto, tem močnejše so mednarodne povezave. Čim manjše je gospodarstvo, tem bolj mora biti odprto in tem močnejši so zunanji vplivi na domače gospodarstvo (Senjur, 1995, str. 124). Kljub temu, da mednarodni ekonomski odnosi niso samostojen dejavnik gospodarskega razvoja, pa lahko posredno krepijo in pospešujejo pozitivne učinke ostalih dejavnikov. Še tako uspešno narodno gospodarstvo ne more biti na dolgi rok izolirano od svetovnega trga, saj

je njegov razvoj v mnogočem odvisen od svetovnega gospodarstva. Mednarodna menjava je tako za Hrvaško kot relativno majhno državo vitalnega pomena.

V nadaljevanju bom analizirala odprtost hrvaškega gospodarstva ter položaj Hrvaške v svetovni menjavi. Sledila bosta prikaz regionalne usmerjenosti hrvaških zunanjetrgovinskih tokov ter analiza strukture hrvaške zunanjetrgovinske menjave po blagovnih sektorjih Standardne mednarodne trgovinske klasifikacije (SMTK).

2.1 KOEFICIENT ODPRTOSTI HRVAŠKEGA GOSPODARSTVA

Odprtost države prikazuje pomembnost mednarodne menjave za gospodarstvo, merimo pa jo s koeficientom odprtosti. Obrazec za izračun koeficienta je naslednji:

$$K \text{ odprtosti} = \frac{\text{IZVOZ} + \text{UVOZ}}{\text{BDP}}$$

Vrednost koeficienta odprtosti se giblje med 0 in 1. Čim bližje 0 je vrednost koeficienta odprtosti, tem manj je gospodarstvo odvisno od zunanjega trga in obratno. Z večanjem koeficienta odprtosti narašča tudi delež mednarodne menjave v BDP, odvisnost in udeležba gospodarstva v mednarodni menjavi pa je tem večja.

Vrednosti koeficienta odprtosti hrvaškega gospodarstva za obdobje od leta 1992 do leta 2001 so prikazane v naslednji tabeli, pričakovati pa je, da se bodo spreminjale v skladu z dogajanjem v hrvaškem gospodarstvu in zunanjetrgovinskim odpiranjem države.

Tabela 6: Koeficient odprtosti hrvaškega gospodarstva v obdobju 1992-2001

Leto	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
K odprtosti	0,92	0,69	0,68	0,67	0,64	0,68	0,62	0,60	0,65	0,67

Vir: Lasten izračun na podlagi podatkov iz Tabele 5 in Tabele 1 v Prilogi.

Dobljeni podatki kažejo, da se je agregat uvoza in izvoza v BDP gibal med 60 in 69 odstotki, z izjemo leta 1992, ko je znašal kar 92 odstotkov. Glede na višino koeficienta odprtosti je Hrvaška relativno močno odvisna od zunanjega trga.

2.2 POLOŽAJ HRVAŠKE V SVETOVNI MENJAVI

Delež Hrvaške v svetovni trgovini je nizek, saj se Hrvaška tako pri izvozu kot tudi uvozu ne uvršča med 50 držav na svetu, ki največ izvažajo oziroma uvažajo. Delež hrvaškega izvoza v svetovnem izvozu se je v obdobju od leta 1992 do leta 2000 gibal med 0,07 in 0,12 odstotka (glej Tabela 7). Najvišjo vrednost je dosegel v letu 1992, nato pa je delež hrvaškega izvoza v svetovnem izvozu iz leta v leto upadal, kar je bila posledica stagnacije hrvaškega izvoza v primerjavi z rastjo svetovnega izvoza. Nekoliko višji, vendar še vedno nizek, je delež hrvaškega uvoza v svetovnem uvozu, ki se je v obravnavanem obdobju gibal med 0,12 in 0,16 odstotka.

Tabela 7: Deleži hrvaškega izvoza in uvoza v svetovni trgovini v obdobju 1992-2000
(v odstotkih)

Leto	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Delež izvoza (v %)	0,12	0,10	0,10	0,09	0,08	0,08	0,08	0,08	0,07
Delež uvoza (v %)	0,12	0,12	0,12	0,14	0,14	0,16	0,15	0,13	0,12

Vir: International Trade Statistics 2001 in lasten izračun.

Deleži hrvaškega izvoza in uvoza v celotnem svetovnem izvozu oziroma uvozu so v celotnem obdobju od leta 1992 do leta 2000 nižji tudi v primerjavi s Slovenijo, Češko, Madžarsko in Poljsko (glej Tabela 3 v Prilogi).

2.3 REGIONALNA USMERJENOST HRVAŠKIH ZUNANJETRGOVINSKIH TOKOV

2.3.1 Blagovna menjava Hrvaške po državah

Iz Tabele 8, ki prikazuje hrvaški izvoz po državah, je razvidno, da po letu 1992 Hrvaška največ izvažata predvsem v dve državi – Italijo in Nemčijo, na njiju odpade dobra tretjina celotnega hrvaškega izvoza. Po letu 1998 je hrvaški izvoz v Italijo naraščal na račun upadanja deleža izvoza v Nemčijo. Do leta 1996 je bila na tretjem mestu držav, v katere Hrvaška največ izvažata, Slovenija (v letu 1992 je bila s 23,95-odstotnim deležem na prvem mestu), po letu 1996 pa je Slovenijo prehitela BiH. Na petem mestu je Avstrija, v katero je hrvaški izvoz po letu 1992 vseskozi naraščal ter se z 2,28 odstotka celotnega hrvaškega izvoza v letu 1992 povečal na 6,60 odstotka celotnega hrvaškega izvoza v letu 2000. Na omenjenih pet držav v celotnem proučevanem obdobju odpade več kot 60 odstotkov skupnega hrvaškega izvoza; v letu 2000 je imelo prvih pet držav 65,18-odstotni delež. Avstriji po vrednostih hrvaškega izvoza sledijo Francija, ZDA, Velika Britanija, Madžarska in Ruska federacija, po letu 1998 pa narašča tudi hrvaški izvoz v Liberijo in Grčijo.

Tabela 8: Blagovna menjava Hrvaške s prvimi desetimi najvišje uvrščenimi državami po

vrednostih izvoza v obdobju 1992-2000 (v odstotkih od celotnega hrvaškega izvoza)

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Italija	19,77	21,22	21,36	23,70	21,03	18,87	17,65	18,01	22,32
Nemčija	16,82	22,93	22,10	21,52	18,61	17,89	16,89	15,71	14,26
BiH	-	-	-	-	12,16	15,55	14,40	12,68	11,17
Slovenija	23,95	18,23	13,05	13,12	13,55	12,12	9,52	10,56	10,83
Avstrija	2,28	3,33	3,51	4,32	4,39	5,34	5,45	6,41	6,60
Francija	1,26	3,41	2,60	2,38	1,87	1,91	2,25	2,51	2,84
ZDA	1,51	2,09	2,07	1,79	1,97	2,33	1,97	2,01	2,03
Velika Britanija	1,22	1,87	1,59	1,23	1,56	1,61	1,57	1,86	1,72
Madžarska	0,91	1,38	1,60	1,53	1,23	1,17	1,14	0,92	1,35
Ruska federacija	3,38	4,44	4,13	4,00	2,89	3,93	3,61	1,65	1,28

Opomba: - Za obdobje 1992-1995 pri Ruski federaciji podatki zajemajo vse države bivše Sovjetske zveze.

Vir: Statistički ljetopis Hrvatske, letniki 1994-2001.

Predhodni podatki hrvaškega Državnega zavoda za statistiko kažejo na to, da tudi v letu 2001 ni prišlo do sprememb (Statističke informacije 2002). Na prvem mestu ostaja Italija (23,79 odstotka celotnega hrvaškega izvoza v letu 2001), njej pa sledijo Nemčija (14,79 odstotka), BiH (12,02 odstotka), Slovenija (9,14 odstotka) in Avstrija (5,75 odstotka).

Tabela 9 prikazuje blagovno menjavo Hrvaške s prvimi desetimi najvišje uvrščenimi državami po vrednostih uvoza v obdobju 1992-2000. Podobno kot pri izvozu sta tudi pri uvozu najpomembnejši zunanjetrgovinski partnerici Hrvaške Nemčija in Italija, iz njiju pa Hrvaška skupno uvozi okoli tretjino svojega uvoza. Delež uvoza iz Nemčije je po letu 1996 v upadanju, največji pa je bil leta 1993, ko je znašal 21,23 odstotka. Na drugem mestu je uvoz iz Italije, z izjemo leta 2000, ko je Italija zamenjala Nemčijo na prvem mestu. Na tretjem mestu po vrednosti hrvaškega uvoza je Slovenija, katere delež v celotnem hrvaškem uvozu je v obdobju od leta 1992 do leta 2000 močno upadel, saj se je z 19,60 odstotka na začetku opazovanega obdobja znižal na 7,94 odstotka v letu 2000. Sledita Ruska federacija in Avstrija. Delež hrvaškega uvoza iz Ruske federacije se je po letu 1998 skoraj podvojil glede na leto 1998 in je na četrtem mestu zamenjal uvoz iz Avstrije, ki je bil pred letom 1999 vseskozi višji od uvoza iz Ruske federacije. Na šestem mestu je uvoz iz Francije, katerega delež v celotnem hrvaškem uvozu se je povečal z 1,61 odstotka v letu 1992 na 5,53 odstotka v letu 2000. Iz omenjenih šest držav Hrvaška uvozi dobrih 60 odstotkov celotnega uvoza. Med preostalimi državami, ki so pomembne hrvaške dobaviteljice, pa so ZDA, Madžarska, Velika Britanija in Švica ter v zadnjih nekaj letih tudi Češka, Japonska in Libija.

Po predhodnih podatkih hrvaškega Državnega zavoda za statistiko je Hrvaška v letu 2001 uvažala največ iz Nemčije (17,11 odstotka celotnega hrvaškega uvoza v letu 2001) in

Italije (16,85 odstotka), njima pa sledijo Slovenija (7,87 odstotka), Ruska federacija (7,23 odstotka) in Avstrija (6,98 odstotka).

Tabela 9: Blagovna menjava Hrvaške s prvimi desetimi najvišje uvrščenimi državami po vrednostih uvoza v obdobju 1992-2000 (v odstotkih od celotnega hrvaškega uvoza)

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Nemčija	17,21	21,23	21,22	20,09	20,57	20,22	19,28	18,48	16,45
Italija	17,06	18,89	19,01	18,18	18,25	18,73	17,90	15,90	16,62
Slovenija	19,60	15,27	10,34	10,72	9,88	8,30	8,61	7,90	7,94
Ruska federacija	5,18	5,60	4,86	2,98	2,75	5,02	4,34	8,57	8,52
Avstrija	4,25	6,66	6,75	7,65	7,67	7,79	7,30	7,15	6,70
Francija	1,61	2,08	2,22	2,50	2,55	3,21	4,78	5,03	5,53
ZDA	2,37	2,65	3,30	2,67	2,73	2,93	3,31	3,09	3,03
Madžarska	2,30	1,68	1,91	2,10	2,47	2,62	2,53	2,23	2,33
Velika Britanija	1,45	1,92	3,42	6,06	2,89	2,08	2,10	2,40	2,28
Švica	1,50	1,69	1,93	2,25	1,85	2,34	2,16	2,02	1,91

Opomba: - Za obdobje 1992-1995 pri Ruski federaciji podatki zajemajo vse države bivše Sovjetske zveze.

Vir: Statistički ljetopis Hrvatske, letniki 1994-2001; in Statističke informacije 2002.

2.3.2 Struktura blagovne menjave Hrvaške po regijah

Več kot 60 odstotkov blagovne menjave Hrvaška opravi z razvitimi državami, od tega največ z državami članicami EU, kar je pokazala že analiza blagovne menjave Hrvaške po državah. Delež hrvaškega izvoza v EU se je v obdobju od leta 1992 do leta 2001 gibal med 42,77 in 59,40 odstotka, delež uvoza iz EU pa med 41,76 in 62,10 odstotka. Države članice EFTA so v opazovanem obdobju izgubljale na pomembnosti, saj sta se zmanjšala tako delež izvoza kot tudi uvoza. Upad blagovne menjave z EFTA je nadomestilo povečanje blagovne menjave z ostalimi razvitimi državami, med katerimi so pomembne predvsem ZDA.

Poleg razvitih držav so za Hrvaško blagovno menjavo pomembne predvsem države CEFTA in ostale evropske države v razvoju. Delež izvoza v države članice CEFTA se je v opazovanem obdobju zmanjševal, saj je v letu 1992 predstavljal 26,34 odstotka celotnega izvoza, v letu 2001 pa le še 12,15 odstotka. Zmanjšanje gre pripisati predvsem upadanju hrvaškega izvoza v Slovenijo, v katero Hrvaška največ izvažata v okviru CEFTA. Podobno velja za uvoz iz držav CEFTA, katerega delež se je zmanjšal s 27,95 odstotka celotnega uvoza v letu 1992 na 15,70 odstotka v letu 2001. Tudi pri uvozu je v okviru CEFTA najpomembnejši uvoz iz Slovenije, zmanjševanje uvoza iz Slovenije pa v zadnjih treh letih opazovanega obdobja nadomešča povečevanje uvoza iz Madžarske in Češke. Upadanje

blagovne menjave z državami CEFTA je nadomestilo povečevanje blagovne menjave z ostalimi evropskimi državami v razvoju, kjer je najpomembnejša BiH. Delež izvoza v te države je bil najvišji leta 1997, ko je znašal 23,88 odstotka celotnega hrvaškega izvoza, delež uvoza pa je bil najvišji leta 1999, ko je predstavljal 12,18 odstotka celotnega hrvaškega uvoza.

Tabela 10: Struktura blagovne menjave Hrvaške po skupinah držav v obdobju 1992-2001
(v odstotkih od celotnega hrvaškega izvoza oziroma uvoza)

Leto	Države EU		Države EFTA		Ostale razvite države		Države CEFTA	
	Izvoz	Uvoz	Izvoz	Uvoz	Izvoz	Uvoz	Izvoz	Uvoz
1992	42,77	41,76	11,08	7,46	2,35	4,33	26,34	27,95
1993	53,47	48,25	5,19	9,96	3,14	4,98	22,20	19,16
1994	59,40	59,21	1,53	2,14	3,12	6,06	17,13	16,16
1995	57,68	62,10	1,27	2,92	2,83	5,55	17,17	16,87
1996	51,03	59,39	0,91	2,30	2,99	5,87	17,14	16,07
1997	49,75	59,45	1,18	2,68	3,55	6,64	16,12	15,24
1998	47,70	59,29	1,77	2,77	2,97	7,24	13,25	15,23
1999	49,05	56,61	3,45	2,57	4,40	7,48	13,52	13,85
2000	54,51	55,38	1,00	2,36	4,57	6,98	13,82	14,85
2001	54,67	55,96	1,05	2,13	6,50	6,87	12,15	15,70

Nadaljevanje Tabele 10

Leto	Ostale evropske države v razvoju		Ostali svet		Skupaj (v milijonih USD)	
	Izvoz	Uvoz	Izvoz	Uvoz	Izvoz	Uvoz
1992	13,92	8,96	3,54	9,54	4.597	4.460
1993	11,78	8,39	4,22	9,26	3.904	4.200
1994	14,23	5,57	4,59	10,86	4.260	5.432
1995	14,68	3,73	6,37	8,83	4.633	7.901
1996	17,79	5,55	10,14	10,82	4.546	8.236
1997	23,88	7,50	5,52	8,49	4.210	9.407
1998	22,13	7,90	12,18	7,57	4.604	8.752
1999	19,35	12,18	10,23	7,31	4.395	7.693
2000	17,91	11,31	8,19	9,12	4.567	7.771
2001	20,03	10,32	5,60	9,02	4.752	8.764

Opomba: Podatki za leto 2001 so predhodni.

Vir: Statistički ljetopis Hrvatske, letniki 1994-2001.

Hrvaška torej trguje predvsem z evropskimi državami. V letu 2001 je delež izvoza v evropske države predstavljal 86,85 odstotka celotnega hrvaškega izvoza, medtem ko je bil delež uvoza iz evropskih držav v celotnem hrvaškem uvozu 81,98-odstoten.

2.4 STRUKTURA BLAGOVNE MENJAVE HRVAŠKE PO SEKTORJIH SMTK V OBDOBJU 1992-2001

Namen tega poglavja je analizirati, kako sta se v obdobju od leta 1992 do leta 2001 dejansko spreminjala hrvaški izvoz in uvoz glede na glavne skupine proizvodov. Struktura menjave je močno odvisna od gospodarske strukture in dinamike razvoja. Zato je naloga vsake gospodarske politike, da oblikuje takšno strukturo gospodarstva, ki ji bo omogočila intenzivno in učinkovito vključiti se v mednarodno delitev dela. Seveda pa je izvozna struktura odvisna tudi od komparativnih prednosti ter od svetovnih razmer v proizvodnji in povpraševanju.

Analiza temelji na Standardni mednarodni trgovinski klasifikaciji (SMTK; oziroma Standard International Trade Classification – SITC), ki je uradna metodologija OZN in se uporablja v statistiki zunanje trgovine za zagotovitev mednarodne primerljivosti podatkov. Vsebuje deset glavnih blagovnih skupin, in sicer:

- 0 - Živila in žive živali
- 1 - Pijače in tobak
- 2 - Surove snovi, razen goriv (les, oljna semena, kavčuk, gnojila, papir, tekstilna vlakna,...)
- 3 - Mineralna goriva in maziva (surova nafta, premog, plin, električna energija)
- 4 - Olja, masti in voski živalskega in rastlinskega izvora
- 5 - Kemični proizvodi (organske snovi, anorganske snovi, barve, medicinski in farmacevtski proizvodi, parfumi, plastični materiali, kemični materiali – pesticidi, ...)
- 6 - Izdelki, razvrščeni po materialu (usnje, guma, les, papir, tekstil, steklo, železo in jeklo, baker in aluminij, kovinski proizvodi)
- 7 - Stroji in transportne naprave
- 8 - Razni gotovi izdelki
- 9 - Transakcije in drugo blago

Glavne blagovne skupine se naprej delijo na skupine in podskupine, od katerih jih je zgoraj nekaj navedenih z namenom zagotovitve večje jasnosti, kaj posamezne skupine SMTK dejansko zajemajo.

V nadaljevanju omenjam tudi primarni in industrijski izvoz oziroma uvoz. Primarni izvoz oziroma uvoz sestavlja prvih pet blagovnih skupin SMTK (0, 1, 2, 3, 4), industrijskega pa

blagovne skupine od 5 do 9 SMTK. Tako označena groba struktura izvoza oziroma uvoza označuje stopnjo razvitosti gospodarstva.

2.4.1 Struktura izvoza Hrvaške po blagovnih sektorjih

Za blagovni izvoz Hrvaške v opazovanem obdobju je značilen tradicionalno visok delež industrijskih izdelkov in nizek delež surovin in hrane (primaren izvoz). Znano je, da z gospodarsko rastjo in razvojem, z diferenciacijo potrošnih potreb in s specializacijo proizvodnje raste v izvozu delež industrijskih izdelkov; kolikor bolj je gospodarstvo razvito, toliko večji bo delež proizvodov visoke obdelave. Med deželami seveda obstajajo določene razlike, ki izhajajo iz njihovih razlik v naravnih bogastvih, geografskem in političnem položaju.

Tabela 11: Strukturni deleži hrvaškega izvoza po blagovnih skupinah SMTK v obdobju 1992-2001 (v odstotkih)

	Hrana, pijače in tobak	Surovine, olja in masti	Goriva	Polproizvodi in končni proizvodi	Stroji in transportna oprema
Leto	0+1	2+4	3	5+6+8+9	7
1992	12,4	6,3	8,6	54,2	18,5
1993	12,0	6,2	9,7	58,0	14,1
1994	10,9	5,2	9,1	57,6	17,2
1995	10,5	5,6	8,4	58,7	16,8
1996	11,1	5,7	9,2	52,6	21,4
1997	12,1	6,6	10,2	53,1	18,0
1998	10,9	5,4	5,8	47,5	30,4
1999	9,1	5,9	7,9	47,8	29,3
2000	8,6	5,8	11,0	47,6	27,0
2001	9,5	5,3	10,2	45,6	29,4

Vir: Tabela 4 v Prilogi.

Na podlagi Tabele 11 in Slike 5 lahko ugotovimo, da je v letu 1992 delež primarnega izvoza v celotnem izvozu znašal 27,3 odstotka, do konca opazovanega obdobja pa se je znižal na 25 odstotkov. V okviru primarnega izvoza se je v obdobju 1992-2001 najbolj znižal delež hrane, pijač in tobaka, ki danes predstavlja 38 odstotkov primarnega izvoza. Hkrati se je v tem obdobju povečal delež izvoza goriv, ki je v letu 2001 predstavljal 40,8 odstotka primarnega izvoza oziroma 10,2 odstotka celotnega izvoza, kar je razumljivo, saj ima Hrvaška določene naravne vire nafte, naftni sektor pa je eden izmed najpomembnejših izvoznih sektorjev.

Industrijski izvoz se je povečal z 72,7 odstotka celotnega izvoza v letu 1992 na 75 odstotkov v letu 2001.

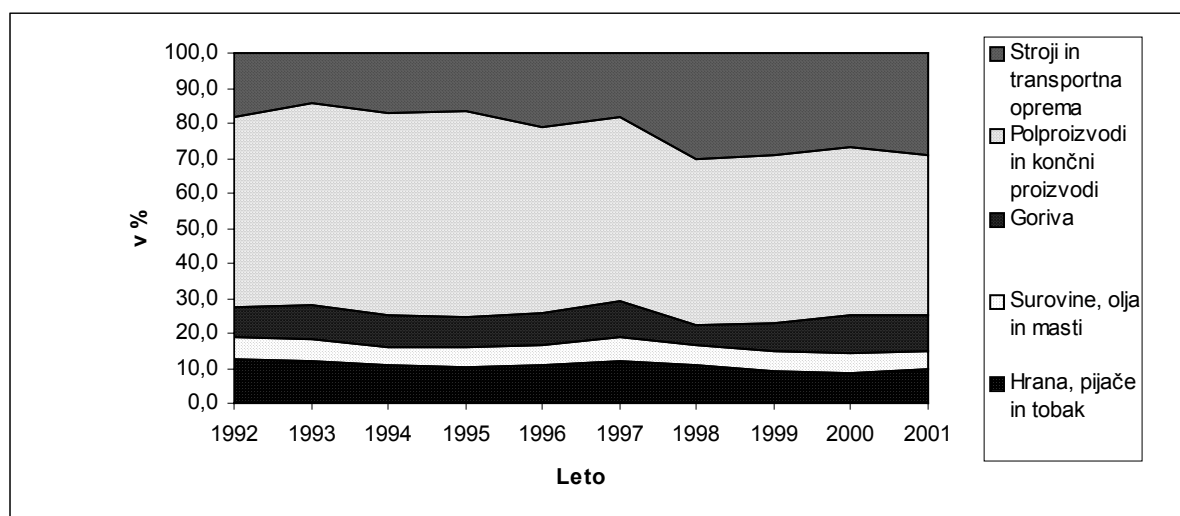
V okviru industrijskega izvoza se je najbolj povečal izvoz strojev in transportne opreme, ki je bil v letu 2001 glede na leto 1992 višji kar za 61,1 odstotka. Izjemno močno povečanje je bilo zabeleženo v letu 1998, ko se je izvoz te blagovne skupine glede na leto 1997 povečal kar za 82,3 odstotka ter zabeležil najvišji delež v celotnem izvozu v opazovanem obdobju, in sicer 30,4 odstotka. Tako visoko povečanje je bilo v veliki meri posledica dobrega poslovanja za hrvaški izvoz izjemno pomembnega ladjedelniškega sektorja. V celotnem izvozu se je delež izvoza strojev in transportne opreme povečal z 18,5 odstotka v letu 1992 na 29,4 odstotka v letu 2001.

Po višini izvoza je na drugem mestu blagovna skupina SMTK številka 8, ki vključuje razne gotove izdelke, vendar pa se je v opazovanem obdobju izvoz raznih gotovih izdelkov zmanjšal za 7,4 odstotka. Znotraj te skupine je najpomembnejša izvozna panoga tekstilna industrija oziroma proizvodnja oblačil ter poleg nje tudi proizvodnja obutve.

Sledi blagovna skupina SMTK številka 6, v katero spadajo izdelki, razvrščeni po materialu. V okviru te skupine je najpomembnejša panoga proizvodnja tkanin in tekstilnih izdelkov.

Na četrtem mestu je blagovna skupina SMTK številka 5, v katero spadajo kemični izdelki. Znotraj blagovne skupine številka 5 je najpomembnejši izvozni sektor proizvodnja medicinskih in farmacevtskih proizvodov, v kateri ima monopolni položaj eno izmed najuspešnejših hrvaških podjetij Pliva.

Slika 5: Struktura hrvaškega izvoza po sektorjih SMTK v obdobju 1992-2001

Vir: Tabela 11.

V obdobju od leta 1992 do leta 2001 se je torej zmanjšal hrvaški izvoz polproizvodov in končnih proizvodov (blagovne skupine SMTK številka 5, 6, 8 in 9), in sicer s 54,2 odstotka celotnega izvoza na 45,6 odstotka celotnega izvoza v letu 2001. Hkrati pa se je v opazovanem obdobju povečal izvoz strojev in transportne opreme za 10,9 odstotne točke.

2.4.2 Struktura uvoza Hrvaške po blagovnih sektorjih

Struktura uvoza gledana z vidika razdelitve na primarni in industrijski uvoz se je, podobno kot pri izvozu, spremenila v korist industrijskega uvoza. Delež primarnega uvoza je s 27,7 odstotka celotnega uvoza v letu 1992 upadel na 24 odstotkov v letu 2001. Najbolj se je zmanjšal delež uvoza hrane, pijač in tobaka (za 3,3 odstotne točke) in delež uvoza surovin, olj in masti (za 3,8 odstotne točke). Delež uvoza hrane, pijač in tobaka je v letu 2001 predstavljal 35 odstotkov primarnega uvoza. V opazovanem obdobju se je v okviru primarnega uvoza najbolj povečal uvoz goriv, predvsem nafte, in sicer z 9,6 odstotka celotnega uvoza v letu 1992 na 13 odstotkov v letu 2001. Slednje gre pripisati naraščajočim cenam nafte na svetovnem trgu v zadnjih letih. Delež uvoza goriv v celotnem primarnem uvozu je v letu 2001 znašal 54,2 odstotka.

Tabela 12: Strukturni deleži hrvaškega uvoza po blagovnih skupinah SMTK v obdobju 1992-2001 (v odstotkih)

	Hrana, pijače In tobak	Surovine, olja in masti	Goriva	Polproizvodi in končni proizvodi	Stroji in transportna oprema
Leto	0+1	2+4	3	5+6+8+9	7
1992	11,7	6,4	9,6	56,0	16,3
1993	8,4	4,1	9,9	53,5	24,1
1994	10,7	3,1	11,3	48,8	26,1
1995	11,3	3,0	11,6	47,4	26,7
1996	10,6	3,3	11,0	47,7	27,4
1997	9,8	3,3	9,3	44,0	33,6
1998	8,9	3,0	7,3	45,8	35,0
1999	8,0	2,5	11,0	43,5	35,0
2000	7,9	2,6	14,5	42,4	32,6
2001	8,4	2,6	13,0	42,7	33,3

Vir: Tabela 5 v Prilogi.

Znižanje primarnega uvoza je zapolnilo zvišanje industrijskega uvoza, katerega delež v celotnem uvozu se je povečal z 72,3 odstotka v letu 1992 na 76 odstotkov v letu 2001.

Podobno kot pri izvozu daleč največji delež v uvozu beleži uvoz strojev in transportne opreme, ki se je opazovanem obdobju tudi najbolj povečal, in sicer s 16,3 odstotka v

celotnem uvozu v letu 1992 na 33,3 odstotka v letu 2001 ali kar za 413,9 odstotka. Največji delež v celotnem uvozu je ta blagovna skupina zabeležila v letih 1998 in 1999, ko je uvoz strojev in transportne opreme predstavljal 35 odstotkov celotnega uvoza. Hrvaška v okviru te skupine uvaža največ osebnih avtomobilov in njihovih delov.

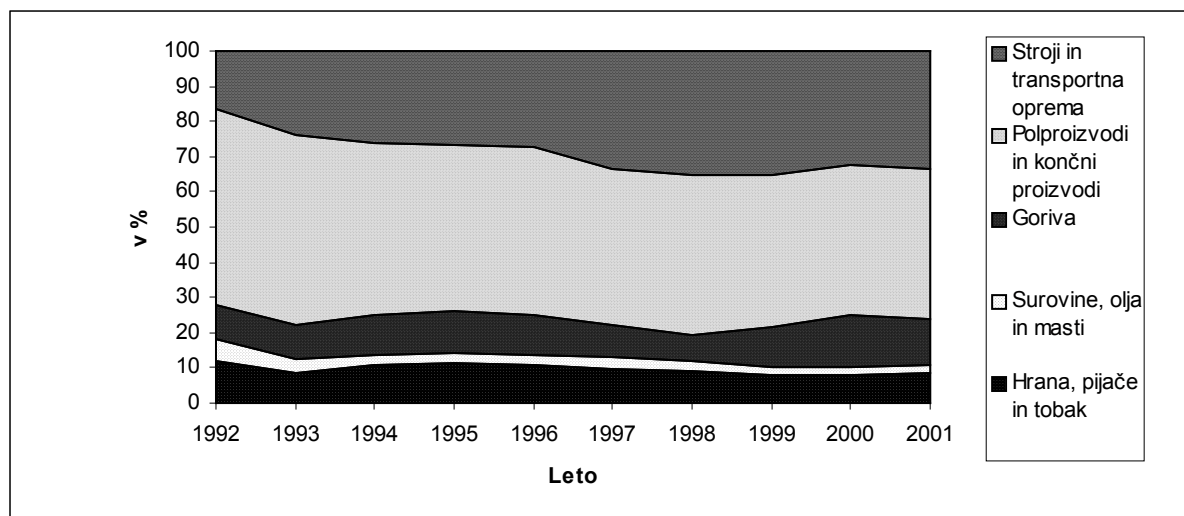
Po višini blagovnega uvoza sledi blagovna skupina 6, ki zajema izdelke, razvrščene po materialu (na primer usnje, guma, les, papir, tekstil, steklo, železo in jeklo, baker in aluminij, kovinski proizvodi,...). Uvoz te blagovne skupine je v celotnem uvozu v letu 2001 predstavljal 20,4 odstotka, medtem ko je bil v letu 1992 ta delež 18,1-odstoten.

Sledi blagovna skupina številka 8 oziroma uvoz raznih gotovih izdelkov. Delež uvoza raznih gotovih izdelkov se je vrednostno sicer povečal, relativno pa se je njegov delež v celotnem uvozu zmanjšal s 16 odstotkov v letu 1992 na 11,9 odstotka v letu 2001.

Podobno velja za blagovno skupino 5, ki vključuje uvoz kemičnih proizvodov (organske snovi, anorganske snovi, barve, medicinski in farmacevtski proizvodi, parfumi, plastični materiali, kemični materiali – pesticidi, ...). Delež uvoza kemičnih proizvodov v celotnem uvozu Hrvaške je upadel s 15,1 odstotka v letu 1992 na 11,8 odstotka v letu 2001. V okviru te skupine Hrvaška uvozi največ zdravil za prodajo na drobno.

Pri analizi hrvaškega uvoza po blagovnih skupinah SMTK je opaziti podobna gibanja kot pri izvozu. V opazovanem obdobju se je zmanjšal hrvaški uvoz polproizvodov in končnih proizvodov (blagovne skupine SMTK številka 5, 6, 8 in 9), in sicer s 56 odstotkov celotnega uvoza v letu 1992 na 42,7 odstotka celotnega uvoza v letu 2001. Hkrati pa se je v opazovanem obdobju povečal izvoz strojev in transportne opreme za kar 17 odstotnih točk.

Slika 6: Struktura hrvaškega uvoza po sektorjih SMTK v obdobju 1992-2001

Vir: Tabela 12.

3. ANALIZA DINAMIKE ZUNANJETRGOVINSKE MENJAVE HRVAŠKE V OBDOBJU 1992-2001

Medtem ko je bil v predhodnem poglavju predstavljen vsebinski del z razlogi gibanja izvoza in uvoza Hrvaške v proučevanem obdobju, bom v tem poglavju ugotovila, kako sta se izvoz in uvoz spreminjala s tehničnega vidika. Najprej bom izračunala osnovne kazalce dinamike, nato pa preizkusila ali in v okviru katerega trenda sta se gibal obe spremenljivki v obdobju od leta 1992 do leta 2001.

3.1 IZRAČUN OSNOVNIH KAZALCEV DINAMIKE ZA IZVOZ

Slika dinamike pojava bom dobila z analizo časovne vrste, v kateri bodo v enoletnih časovnih razmikih navedene vrednosti izvoza in uvoza. S primerjavo posameznih členov časovne vrste bom izračunala indekse, iz katerih bom izvedla tudi sledeče enostavne pokazatelje dinamike:

- (a) indeks s stalno osnovo = $Y_n / Y_o * 100$ označuje relativne spremembe vrednosti v posameznih letih v primerjavi z začetnim – baznim letom;
- (b) koeficient dinamike = Y_n / Y_{n-1} označuje relativne spremembe pojava; vrednosti višje od 1 označujejo rast, manjše od 1 pa upadanje pojava;
- (c) stopnja rasti = $(\sqrt{ Y_n / Y_{n-1} }) * 100$ označuje relativno rast pojava v odstotkih in je lahko pozitivna ali negativna. Izračunala bom posamezne letne stopnje rasti pojava in povprečno stopnjo rasti pojava za celotno proučevano obdobje.

Tabela 13: Izračun osnovnih kazalcev dinamike skupnega izvoza v obdobju 1992-2001

Leto	IZVOZ (v milijonih USD)	INDEKS (1992 = 100)	KOEFICIENT DINAMIKE	LETNA STOPNJA RASTI (v %)
1992	4.597	100,00	-	-
1993	3.904	84,92	0,85	-15,08
1994	4.260	92,67	1,09	9,12
1995	4.633	100,78	1,09	8,76
1996	4.546	98,89	0,98	-1,88
1997	4.210	91,58	0,93	-7,39
1998	4.604	100,15	1,09	9,36
1999	4.395	95,61	0,95	-4,54
2000	4.567	99,35	1,04	3,91
2001	4.752	103,37	1,04	4,05

Vir: Lasten izračun na podlagi podatkov iz Tabele 5.

Izračun indeksov s stalno osnovo v letu 1992 pokaže, da je hrvaški izvoz nad začetno vrednostjo le v letih 1995, 1998 in 2001, v vseh ostalih letih so vrednosti indeksa pod vrednostjo izvoza v letu 1992. Relativne spremembe med posameznimi členi časovne vrste prikazujejo koeficienti dinamike. Ti so v letih 1993, 1996, 1997 in 1999 manjši od 1, kar pomeni, da je vrednost izvoza v teh letih glede na predhodna leta upadla. To potrjuje tudi izračun letne stopnje rasti v odstotkih, ki je bila v omenjenih štirih letih negativna. Najvišjo negativno stopnjo rasti je Hrvaška zabeležila takoj po osamosvojitvi, leta 1993, ko se je izvoz zmanjšal kar za 15,08 odstotka glede na leto 1992. Stopnje rasti so se v posameznih letih gibale različno, najbolj pa se je hrvaški izvoz povečal leta 1998, in sicer za 9,36 odstotka, medtem ko je v letih 2000 in 2001 naraščal po 3,91- oziroma 4,05-odstotni stopnji rasti. Da bi dobila celotno sliko o rasti hrvaškega izvoza, sem izračunala še povprečno stopnjo rasti za celotno proučevano obdobje:

$$\text{POVPREČNA STOPNJA RASTI (1992-2001)} = 0,37 \%$$

Hrvaški izvoz se je torej v obdobju 1992-2001 letno povprečno povečeval le za 0,37 odstotka.

3.2 IZRAČUN OSNOVNIH KAZALCEV DINAMIKE ZA UVOZ

V primerjavi z izvozom se je uvoz v proučevanem obdobju vrednostno bolj povečal, kar je v skladu z analizo hrvaške trgovinske bilance in njenem primanjkljaju v predhodnih poglavjih tudi pričakovano.

Tabela 14: Izračun osnovnih kazalcev dinamike skupnega uvoza v obdobju 1992-2001

Leto	UVOZ (v milijonih USD)	INDEKS (1992 = 100)	KOEFICIENT DINAMIKE	LETNA STOPNJA RASTI (v %)
1992	4.460	100,00	-	-
1993	4.200	94,17	0,94	-5,83
1994	5.432	121,79	1,29	29,33
1995	7.901	177,15	1,45	45,45
1996	8.236	184,66	1,04	4,24
1997	9.407	210,92	1,14	14,22
1998	8.752	196,23	0,93	-6,96
1999	7.693	172,49	0,88	-12,10
2000	7.771	174,24	1,01	1,01
2001	8.764	196,50	1,13	12,78

Vir: Lasten izračun na podlagi podatkov iz Tabele 5.

Uvoz je bil manjši od bazne vrednosti iz leta 1992 le v letu 1993, v vseh ostalih letih je bil večji. Največji uvoz je Hrvaška zabeležila v letu 1997, ko je bil kar 2,1-krat večji od

izvoza v baznem letu. Koeficienti dinamike in letne stopnje rasti izkazujejo negativno rast glede na predhodno leto v letih 1993, 1998 in 1999. Najvišjo negativno stopnjo rasti je Hrvaška zabeležila v letu 1999, ko se je uvoz glede na leto 1998 zmanjšal za 12,1 odstotka, najvišjo pa v letu 1995, ko se je uvoz povečal za 45,45 odstotka glede na leto poprej. Povprečna letna stopnja rasti hrvaškega uvoza za celotno proučevano obdobje pa znaša:

POVPREČNA STOPNJA RASTI (1992-2001) = 7,79 %

Uvoz se je v obdobju 1992-2001 letno v povprečju povečal za 7,79 odstotka, kar je za 7,42 odstotne točke več, kot je znašala povprečna letna rast izvoza.

3.3 TREND BLAGOVNEGA IZVOZA

S pomočjo trenda bom v tej točki izračunala smer razvoja izvoza v obdobju od leta 1992 do leta 2001. Pri tem bom izhajala iz podatkov, ki prikazujejo vrednost celotnega blagovnega izvoza Hrvaške v obravnavanem obdobju (glej Tabelo 5 na str. 14).

Preizkusila bom, kateri trend, linearni ali eksponentni, se časovni vrsti prilega bolje.

Linearni trend je izražen v obliki enačbe:

$$T_{\text{lin}} = 4.446,8 + 38,109 * X$$

Enačba za eksponentni trend pa je:

$$T_{\text{exp}} = 4.440,174 * 1,009^x$$

(ali: $\log T = 3,647 + 0,004 * X$)

Vrednosti linearnega in eksponentnega trenda za izvoz za posamezne vrednosti časovne vrste so prikazane v Tabeli 6 v Prilogi.

Odgovor na vprašanje, kateri trend se najboljše prilega osnovni časovni vrsti, bom dobila s primerjavo vsot kvadratov odklonov izračunanih trendov; trend, pri katerem je ta vsota manjša, se bolje prilega osnovni časovni vrsti. Vsoto kvadratov odklonov izračunamo tako, da seštejemo kvadrate razlik med dejansko vrednostjo spremenljivke in vrednostjo pripadajočega trenda v posameznih obdobjih.

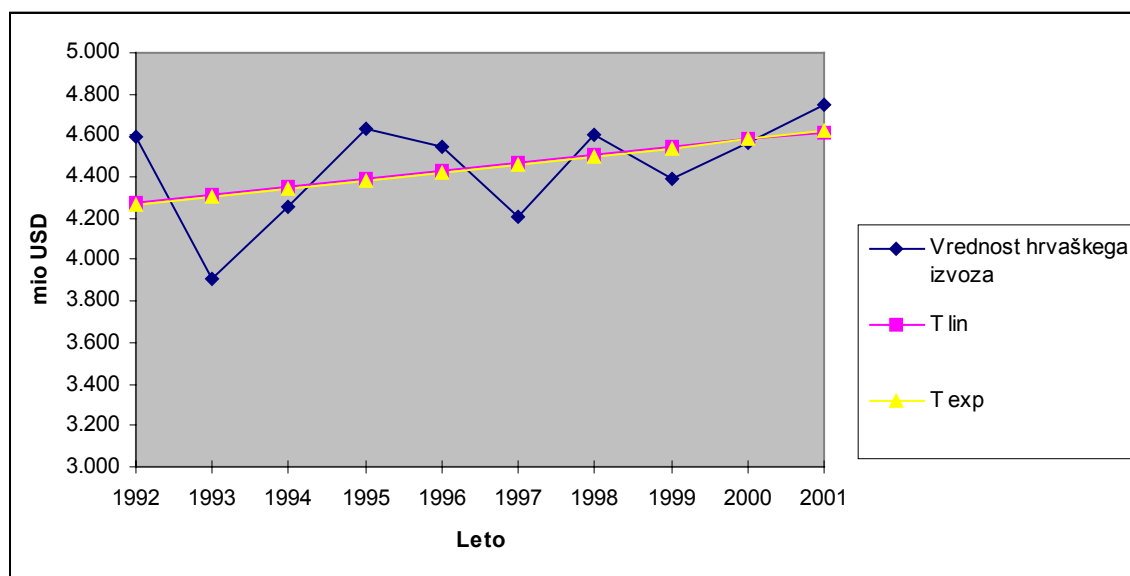
Tabela 15: Izračun vsote kvadratov odklonov za linearni in eksponentni trend hrvaškega izvoza v obdobju 1992-2001

	T lin	T exp
--	-------	-------

Vsota kvadratov odklonov	467.846,619	467.190,733
--------------------------	-------------	-------------

Vir: Tabela 6 v Prilogi in lasten izračun.

Slika 7: Blagovni izvoz Hrvaške (v milijonih USD) ter linearni in eksponentni trend izvoza v obdobju 1992-2001

Vir: Tabela 6 v Prilogi.

S primerjavo vsote kvadratov odklonov izračunanih trendov sem ugotovila, da se eksponentni trend bolje prilega osnovni časovni vrsti, saj je vsota kvadratov odklonov nekoliko nižja od vsote kvadratov odklonov za linearni trend. Hrvaški izvoz se je torej v obdobju od leta 1992 do leta 2001 gibal v obliki eksponentnega trenda, kar pomeni, da je hrvaški izvoz v povprečju letno znašal 4.440,174 milijona dolarjev ter se vsako leto povečal za 0,9 odstotka glede na leto poprej, vendar pa je iz osnovnih podatkov (glej Tabela 6 v Prilogi) in iz Slike 7 razvidno, da je razlika med eksponentnim in linearnim trendom majhna.

3.4 TREND BLAGOVNEGA UVOZA

Podobno kot pri analizi izvoza v prejšnji točki bom tudi pri analizi vrednosti hrvaškega uvoza v obdobju od leta 1992 do leta 2001 izhajala iz podatkov, ki prikazujejo vrednost celotnega blagovnega uvoza Hrvaške v obravnavanem obdobju (glej Tabela 5 na str. 14).

Preizkusila bom, kateri trend, linearni ali eksponentni, se časovni vrsti prilega bolje.

Linearni trend je izražen v obliki enačbe:

$$T \text{ lin} = 7.261,6 + 477,345 * X$$

Enačba za eksponentni trend pa je:

$$T_{exp} = 7.014,553 * 1,079^x$$

(ali: $\log T = 3,846 + 0,033 * X$)

Vrednosti linearnega in eksponentnega trenda za uvoz za posamezne vrednosti časovne vrste so prikazane v Tabeli 7 v Prilogi.

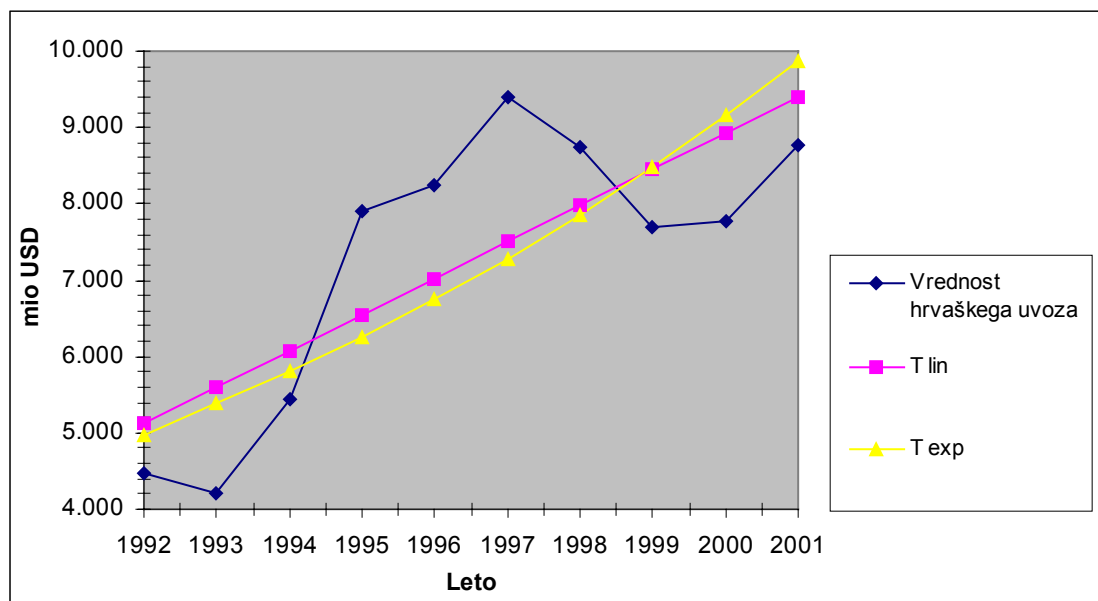
S primerjavo vsote kvadratov odklonov izračunanih trendov sem ugotovila, da se linearni trend bolje prilega osnovni časovni vrsti, saj je vsota kvadratov odklonov nižja od vsote kvadratov odklonov za eksponentni trend.

Tabela 16: Izračun vsote kvadratov odklonov za linearni in eksponentni trend hrvaškega uvoza v obdobju 1992-2001

	T lin	T exp
Vsota kvadratov odklonov	12.656.573,054	15.749.004,078

Vir: Tabela 7 v Prilogi in lasten izračun.

Slika 8: Blagovni uvoz Hrvaške (v milijonih USD) ter linearni in eksponentni trend uvoza v obdobju 1992-2001

Vir: Tabela 7 v Prilogi.

Po podatkih, dobljenih na osnovi metode primerjave vsote kvadratov odklonov, se je torej hrvaški uvoz v obdobju od leta 1992 do leta 2001 gibal v obliki linearnega trenda. Iz osnovnih podatkov (glej Tabelo 7 v Prilogi) in iz Slike 8 lahko vidimo, da se je hrvaški uvoz po letih gibal neenakomerno. Linearni trend nam pove, da je uvoz v obdobju od leta 1992 do leta 2001 v povprečju znašal 7.261,6 milijona dolarjev, vrednost linearnega trenda pa je letno povečevala za 477,345 milijona dolarjev.

3.5 NAPOVED VREDNOSTI HRVAŠKEGA BLAGOVNEGA IZVOZA IN UVOZA ZA LETI 2002 IN 2003 Z EKSTRAPOLACIJO DESETLETNEGA TRENTA

Napovedi vrednosti blagovnega izvoza Hrvaške sem izračunala s pomočjo enačbe eksponentnega trenda, napovedi vrednosti uvoza pa s pomočjo enačbe linearnega trenda. Ocene vrednosti izvoza in uvoza so prikazane v Tabeli 17, ob predpostavki, da bodo tudi v letih 2002 in 2003 zakonitosti procesa enake, kot so bile v obdobju od leta 1992 do leta 2001.

Tabela 17: Napovedi vrednosti hrvaškega izvoza in uvoza za leti 2002 in 2003
(v milijonih USD)

Leto	X*	Hrvaški izvoz (T exp)	Hrvaški uvoz (T lin)
2002	5,5	4.664,460	9.886,998
2003	6,5	4.706,440	10.364,343

Opomba: X* - tehnični čas

Vir: Lasten izračun.

Primer izračuna napovedi vrednosti hrvaškega izvoza za leto 2002:

$$X = 5,5$$

$$T \text{ exp} = 4.440,174 * 1,009^x$$

$$T \text{ exp},2002 = 4.664,460 \text{ milijona USD}$$

Primer izračuna napovedi vrednosti hrvaškega uvoza za leto 2002:

$$X = 5,5$$

$$T \text{ lin} = 7.261,6 + 477,345 * X$$

$$T \text{ lin},2002 = 9.886,998 \text{ milijona USD}$$

Tuji analitiki ocenjujejo, da bo hrvaški izvoz v letu 2002 znašal 5.102 milijonov dolarjev, v letu 2003 pa 6.001 milijonov dolarjev, medtem ko naj bi uvoz letos po ocenah znašal 9.723 milijonov dolarjev, v letu 2003 pa 10.546 milijonov dolarjev (Country Risk Service Croatia, 2002, str. 10).

4. DVOSTRANSKO SODELOVANJE MED SLOVENIJO IN HRVAŠKO

4.1 INSTITUCIONALNI OKVIR

Po osamosvojitvi Slovenije in Hrvaške je bilo potrebno na novo vzpostaviti formalnopravne osnove sodelovanja med državama. Slovenija in Hrvaška sta vzpostavili diplomatske odnose 6. februarja leta 1992.

V zadnjih desetih letih je bilo med obema stranema podpisanih okoli 30 meddržavnih sporazumov, pogodb in protokolov. Med Slovenijo in Hrvaško je sklenjenih večina za gospodarsko sodelovanje pomembnih sporazumov, med njimi Sporazum o trgovinskem in gospodarskem sodelovanju (velja od 25.8.1994), Sporazum o prosti trgovini (velja od 1.1.1998), Pogodba o ureditvi premoženjskopравnih razmerij med državama (velja od 31.12.1999), Sporazum o obmejnem prometu in sodelovanju (velja od 1.8.2001), Dogovor med Ministrstvom za gospodarstvo Republike Slovenije in Državnim zavodom za standardizacijo in meroslovje Republike Hrvaške o sodelovanju pri zmanjšanju oziroma odpravi tehničnih ovir v trgovini, Sporazum o zaščiti in spodbujanju naložb (slednji se ne izvaja, ker ga hrvaška stran še ni ratificirala), januarja 2002 pa je bila po desetih letih pogajanj podpisana tudi meddržavna Pogodba o ureditvi statusnih in drugih pravnih razmerij, povezanih z vlaganjem v Nuklearno elektrarno Krško, njenim izkoriščanjem in razgradnjo (slovenski parlament Pogodbe še ni ratificiral).

Med naštetimi je najpomembnejši Sporazum o prosti trgovini, v okviru katerega je bila sproščena trgovina z industrijskimi izdelki, ob vstopu Hrvaške v STO pa so bile v okviru prostotrgovinskega sporazuma še povečane koncesije v trgovini s kmetijskimi proizvodi (gre za povečanje kvot za uvoz posameznih kmetijskih proizvodov po preferencialnih carinskih stopnjah oziroma brez carin).

Med državama še vedno ni podpisanega Sporazuma o izogibanju dvojnega obdavčenja, prvi krog pogajanj v zvezi s tem pa je bil zaključen v decembru leta 1999. Obe strani se strinjata, da je potrebno čimprej nadaljevati pogajanja za sklenitev Sporazuma o izogibanju dvojnega obdavčenja. Tudi v zvezi s Sporazumom o zaščiti in spodbujanju investicij se pričakuje, da bo Vlada Republike Hrvaške v kratkem ratificirala navedeni sporazum. Glede Sporazuma o izvajanju kratkoročnih storitev z napotenimi delavci sta strani izmenjali informacije o pretoku delovne sile med državama ter o pogojih in možnostih za opravljanje čezmejnih storitev. Bilo je dogovorjeno, da se bodo pogovori o ureditvi razmer na področju opravljanja čezmejnih storitev začeli v letu 2002. V zvezi s Sporazumom o turističnem sodelovanju med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško sta obe strani izrazili interes in potrebo za čimprejšnjo sklenitev omenjenega sporazuma. Slovenska stran je tudi povabila predstavnike ustreznih institucij Republike Hrvaške k aktivnemu vključevanju in sodelovanju pri pripravi Skupnega programskega dokumenta o čezmejnem sodelovanju med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško za obdobje od leta 2002 do 2006.

Še vedno nerešena pa ostajata določitev meddržavne meje in 'dolga' nekdanje Ljubljanske banke do hrvaških varčevalcev. Za reševanje vprašanja dolga Ljubljanske banke slovenska stran meni, da je to predmet nasledstvenih pogajanj. Najtežje rešljivo je prav vprašanje meje. O kopenski meji ni večjih pomislekov, za določitev morske meje pa hrvaška stran zahteva mednarodno arbitražo. Slovenija to možnost odklanja in vztraja pri Sporazumu o meji, kakršnega sta premiera parafirala sredi leta 2001 in po katerem bi več kot tri četrtine Piranskega zaliva pripadlo Sloveniji, Slovenija pa bi imela tudi prosto pot do mednarodnih voda. Pred kratkim je Hrvaška odstopila od parafiranega Sporazuma o meji. Kljub temu, da presenečenja niso izključena, bo verjetno šele pritisk EU na obe državi privedel do podpisa Sporazuma o meji, saj slednja z razrešitvijo odprtih vprašanj med državama pogojuje tudi njuno približevanje vstopu v EU.

4.2 ZNAČILNOSTI BLAGOVNE MENJAVE MED SLOVENIJO IN HRVAŠKO

V opazovanem obdobju se je obseg blagovne menjave med Slovenijo in Hrvaško zmanjšal za tretjino, od tega slovenski izvoz na Hrvaško za 16,03 odstotka, uvoz iz Hrvaške pa za več kot polovico, in sicer kar za 52,60 odstotka. Z upadanjem blagovne menjave je upadal tudi delež slovenskega izvoza oziroma uvoza iz Hrvaške v celotnem slovenskem izvozu oziroma uvozu. Medtem ko je izvoz na Hrvaško v letu 1992 predstavljal 14,24 odstotka celotnega slovenskega izvoza, je bil ta delež v letu 2001 8,64-odstoten. Padeč je še bolj očiten pri uvozu, kjer se je delež slovenskega uvoza iz Hrvaške v celotnem slovenskem uvozu zmanjšal s 13,87 odstotka v letu 1992 na 3,98 odstotka v letu 2001. Deleži slovenskega izvoza na Hrvaško oziroma uvoza iz Hrvaške v celotnem slovenskem izvozu oziroma uvozu v obdobju 1992-2001 so prikazani v Tabeli 18.

Tabela 18: Deleži slovenskega izvoza na Hrvaško oziroma uvoza iz Hrvaške v celotnem slovenskem izvozu oziroma uvozu v obdobju 1992-2001 (v odstotkih)

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Izvoz	14,24	12,14	10,80	10,72	10,34	10,00	9,01	7,85	7,88	8,64
Uvoz	13,87	9,16	6,82	6,06	6,18	4,98	4,27	4,40	4,42	3,98

Vir: Interni podatki Gospodarske zbornice Slovenije.

Takoj po osamosvojitvi Slovenije in Hrvaške je blagovna menjava med njima začela hitro upadati. Pred osamosvojitvijo sta bili druga za drugo na prvem mestu po vrednosti medsebojne blagovne menjave. V letu 1993 se je slovenski izvoz na Hrvaško glede na leto 1992 zmanjšal za 22,4 odstotka, uvoz iz Hrvaške pa je upadel kar za 30,1 odstotka. Razlogov za upad menjave po osamosvojitvi je bilo več: združitev prej enotne države in skupnega tržišča; slaba gospodarska situacija na Hrvaškem, ki se je izražala predvsem v upadu hrvaške kupne moči in slabi likvidnosti hrvaških podjetij; poslabšani politični odnosi, ki so privedli do uvajanja carin in kontingentov, nezmožnosti reševanja lastninskih vprašanj in manjše pravne varnosti slovenskih podjetij na Hrvaškem. Iz istih razlogov se je

obseg menjave med državama tudi v letu 1994 zmanjšal, predvsem na račun močnega padca slovenskega uvoza iz Hrvaške.

V letu 1995 sta tako slovenski izvoz na Hrvaško kot tudi uvoz iz Hrvaške beležila pozitivni stopnji rasti, vendar pa je slovenski izvoz na Hrvaško takoj naslednje leto začel upadati, kar se je nadaljevalo do leta 2000. V letih 1997 in 1998 je močno upadel tudi slovenski uvoz iz Hrvaške. Hrvaška ponudba blaga je za slovenski trg namreč postajala vedno manj konkurenčna, saj je bilo blago iz držav, s katerimi ima Slovenija sklenjene prostotrgovinske sporazume, cenovno ugodnejše. Po večletnih pogajanjih je bil slednjič med državama sklenjen sporazum o prosti trgovini, ki je začel veljati 1.1.1998, ko so bile odpravljene carine za večino industrijskih izdelkov (le-ti predstavljajo v medsebojni trgovini približno 80-odstotni delež), prehodno obdobje pa je bilo končano 1.1.2001. Kljub temu, da sta obe strani po podpisu sporazuma pričakovali od 10- do 15-odstotno rast obsega medsebojne menjave, pa se je le-ta tako v letu 1998, kot tudi v letu 1999, ponovno zmanjšal. Leta 1999 se je za 17,6 odstotka zmanjšal slovenski izvoz na Hrvaško, kar je bilo največ po letu 1992. Razlog za zmanjšanje izvoza je bil v tem, da je Slovenija zaradi meddržavnega spora prenehala izvažati elektriko (in je še vedno ne izvažata), ki je bila pred tem na prvem (v letu 1998 na drugem) mestu po višini izvoza na Hrvaško.

Tabela 19: Letne stopnje rasti izvoza Slovenije na Hrvaško in uvoza Slovenije iz Hrvaške v

obdobju 1992-2001 (v odstotkih)

	93/92	94/93	95/94	96/95	97/96	98/97	99/98	00/99	01/00	R
ri	-22,4	-0,1	3,8	-3,6	-2,5	-2,6	-17,6	2,5	16,1	-1,9
ru	-30,1	-16,3	15,5	1,0	-19,8	-7,5	3,0	0,8	-9,8	-8,0

Opomba: ri – letne stopnje rasti slovenskega izvoza na Hrvaško

ru – letne stopnje rasti slovenskega uvoza iz Hrvaške

R – povprečni letni stopnji rasti

Vir: Tabela 8 v Prilogi.

Obseg blagovne menjave med državama se je v letu 2000, po predhodnem petletnem upadanju, ponovno nekoliko povečal. Rast obsega menjave je bila zabeležena tudi v letu 2001, ko je slovenski izvoz na Hrvaško naraščal po 16,1-odstotni letni stopnji rasti, kar je tudi najvišja stopnja rasti v celotnem obravnavanem obdobju. Letne stopnje rasti izvoza Slovenije na Hrvaško in uvoza Slovenije iz Hrvaške v obdobju 1992-2001 so prikazane v Tabeli 19. V obravnavanem obdobju se je slovenski izvoz na Hrvaško v povprečju zmanjševal za 1,9 odstotka letno, uvoz iz Hrvaške pa v povprečju za 8 odstotkov letno. V prvih petih mesecih leta 2002 se je slovenski izvoz na Hrvaško ponovno povečal, in sicer za 5,3 odstotka, uvoz pa zmanjšal za 12,7 odstotka.

Slovenija v trgovinski bilanci s Hrvaško po letu 1992 vseskozi beleži presežek, ki je najvišjo vrednost dosegel v letu 2001, ko je znašal 395,4 milijona dolarjev in bil skoraj

štirikrat višji kot na začetku obravnavanega obdobja, v letu 1992, ko je znašal 100 milijonov dolarjev. Podobno kot saldo trgovinske bilance se je gibal tudi delež pokritja uvoza z izvozom, ki je bil prav tako v letu 2001 najvišji in je znašal 197,9 odstotka (glej Tabela 20 in Tabela 8 v Prilogi).

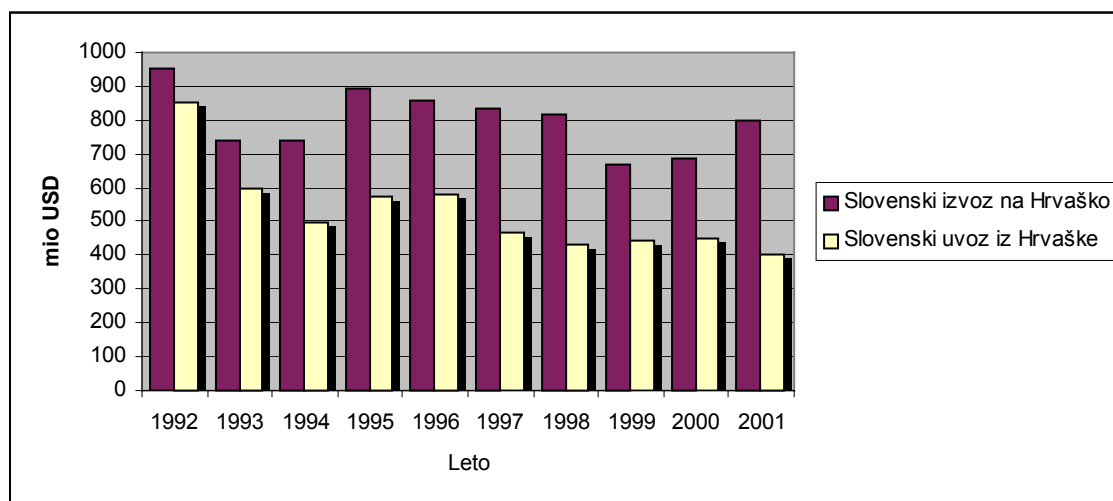
Tabela 20: Saldo trgovinske bilance Slovenije v menjavi s Hrvaško in deleži pokritja uvoza

z izvozom v obdobju 1992-2001 (saldo v milijonih USD, pokritje v odstotkih)

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Saldo	100,0	143,1	239,5	315,5	277,5	370,8	383,8	227,2	240,5	395,4
Pokritje	117,7	124,0	148,1	154,8	147,7	179,5	188,9	151,2	153,7	197,9

Vir: Tabela 8 v Prilogi.

Slika 9: Blagovna menjava med Slovenijo in Hrvaško po vrednostih izvoza in uvoza v obdobju 1992-2001

Vir: Tabela 8 v Prilogi.

Kljub upadanju bilateralne trgovinske menjave je bila Hrvaška v obdobju od leta 1992 do leta 2001 za Slovenijo ena izmed najpomembnejših zunanjetrgovinskih partneric. Po letu 1995 je Hrvaška vseskozi na tretjem mestu med državami, v katere Slovenija največ izvažja, v celotnem slovenskem blagovnem uvozu pa je na petem mestu. Tudi za Hrvaško je Slovenija pomembna partnerica, saj je tako v hrvaškem izvozu kot tudi uvozu na četrtem mestu med vsemi državami.

4.3 SLOVENSKE BLAGOVNE IZVOZ NA HRVAŠKO IN SLOVENSKE UVOZ IZ HRVAŠKE PO SEKTORJIH SMTK

Teorija zunanjetrgovinske menjave skuša razložiti, zakaj gospodarstvo nekaj prodaja in nekaj kupuje. Strukturo menjave naj bi določale predvsem razlike v cenah, popravljene s

carinskimi dajatvami in subvencijami. Sedanja struktura menjave Slovenije, enako velja tudi za Hrvaško strukturo menjave, sta se oblikovali, ko sta bili obe državi še del bivše Jugoslavije. Nanjo so vplivale mnoge institucionalne spremembe in druga dogajanja v slovenskem oziroma hrvaškem in nekdanjem jugoslovanskem gospodarstvu. Ne glede na to je struktura slovenske trgovinske menjave s Hrvaško 'normalna', to je približno taka, kot bi jo izoblikovale temeljne strukturne značilnosti gospodarstva in družbenega bogastva.

V Tabeli 21, Sliki 10 in v Tabeli 9 v Prilogi je prikazan izvoz Slovenije na Hrvaško po blagovnih skupinah SMTK v obdobju od leta 1992 do leta 2001. Delež primarnega izvoza, ki zajema blagovne skupine 0, 1, 2, 3 in 4, se je zmanjšal s 23,8 odstotka celotnega slovenskega izvoza na Hrvaško v letu 1992 na 12,8 odstotka v letu 2001. Močno je upadel predvsem izvoz hrane, pijače in tobaka ter izvoz blagovne skupine številka 3, v okviru katere je bila do leta 1998 na prvem mestu po vrednosti slovenskega izvoza električna energija, katere pa Slovenija po letu 1998 zaradi meddržavnega spora ne izvaža več na Hrvaško. Največji izvoz v okviru blagovne skupine 3 je bil zabeležen v letu 1993, ko je izvoz goriv predstavljal 12,2 odstotka celotnega slovenskega izvoza na Hrvaško. V celotnem proučevanem obdobju je največji delež primarnega izvoza predstavljal izvoz hrane, pijač in tobaka, ki je v letu 2001 znašal 68,8 odstotka primarnega izvoza.

Tabela 21: Strukturni deleži slovenskega izvoza na Hrvaško po blagovnih skupinah SMTK v obdobju 1992-2001 (v odstotkih)

	Hrana, pijače in tobak	Surovine, olja in masti	Goriva	Polproizvodi in končni proizvodi	Stroji in transportna oprema
Leto	0+1	2+4	3	5+6+8+9	7
1992	17,0	2,6	4,2	59,1	17,1
1993	13,8	2,6	12,2	54,8	16,6
1994	13,2	3,4	7,4	57,0	19,0
1995	11,7	2,9	9,6	55,2	20,5
1996	10,7	4,0	5,8	58,1	21,5
1997	8,6	4,2	8,6	55,2	23,4
1998	9,4	3,8	6,6	57,1	23,2
1999	10,2	3,5	0,4	62,3	23,6
2000	9,7	3,1	0,5	62,8	24,0
2001	8,8	3,2	0,8	63,7	23,5

Vir: Tabela 9 v Prilogi.

Zmanjšanje primarnega izvoza je nadomestilo povečanje industrijskega izvoza, ki zajema blagovne skupine 5, 6, 7, 8 in 9. Delež industrijskega izvoza je narasel s 76,2 odstotka v letu 1992 na 87,2 odstotka v letu 2001.

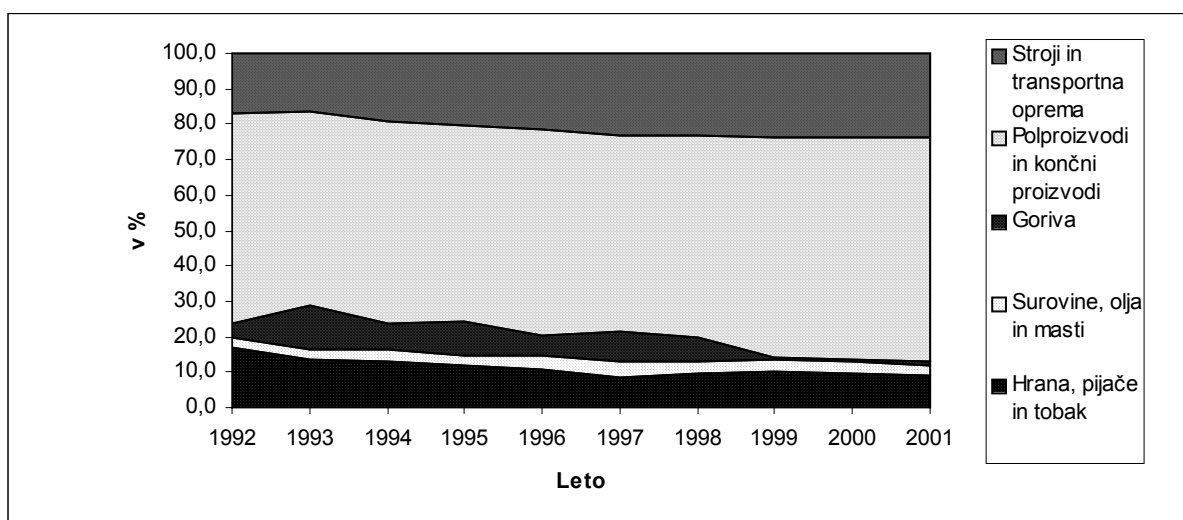
Znotraj industrijskega izvoza in tudi v celotnem izvozu največji delež zavzema blagovna skupina števila 6 oziroma izdelki, razvrščeni po materialu. V letu 2001 je bil delež izvoza izdelkov, razvrščenih po materialu, največji in je znašal 30,1 odstotka celotnega izvoza na Hrvaško oziroma 34,5 odstotka industrijskega izvoza. Najpomembnejši slovenski izvozni izdelki znotraj te blagovne skupine so papir, karton in izdelki iz celuloze, izdelki iz lesa, tkanine in tekstilni izdelki ter izdelki iz kavčuka.

Po višini izvoza sledijo stroji in transportna oprema. Delež izvoza strojev in transportne opreme se je povečal s 17,1 odstotka celotnega izvoza na Hrvaško v letu 1992 na 23,5 odstotka v letu 2001. Slovenija na Hrvaško izvažata predvsem osebne avtomobile, druga motorna vozila in njihove dele ter električne stroje in naprave.

Zelo pomembna je tudi blagovna skupina 5 oziroma kemični izdelki, saj so zdravila za prodajo na drobno v izvozni strukturi že v letu 1998 na prvem mestu zamenjala električno energijo ter ostala na prvem mestu do konca opazovanega obdobja. Največji delež je ta blagovna skupina zabeležila v letu 2000, ko je njen izvoz predstavljal 19,3 odstotka v celotnem slovenskem izvozu na Hrvaško.

Po letu 1995 nenehno narašča tudi izvoz raznih izdelkov, ki spadajo v blagovno skupino 8. Najvišji delež je bil zabeležen v letu 2001, ko je znašal 16,5 odstotka celotnega slovenskega izvoza na Hrvaško. V okviru te skupine je najpomembnejši izvoz pohištva in njegovih delov.

Slika 10: Struktura slovenskega izvoza na Hrvaško po sektorjih SMTK v obdobju 1992-2001

Vir: Tabela 21.

Struktura slovenskega uvoza iz Hrvaške po blagovnih skupinah SMTK, ki jo prikazujejo Tabela 22, Slika 11 in Tabela 10 v Prilogi, je dokaj drugačna od izvozne strukture. Pri slovenskem uvozu iz Hrvaške je namreč delež primarnega uvoza pomembnejši in se je v opazovanem obdobju celo nekoliko povečal. Medtem ko je primaren uvoz v letu 1992

predstavljala 43,1 odstotka celotnega uvoza iz Hrvaške, je bil ta delež v letu 2001 43,4-odstoten.

V opazovanem obdobju se je v okviru primarnega uvoza postopoma zmanjševal delež uvoza živil in živih živali, in sicer s 16,9 odstotka v letu 1992 na 10,3 odstotka celotnega uvoza ali 23,7 odstotka primarnega uvoza v letu 2001. Hkrati je neenakomerno naraščal uvoz goriv. Le-ta je v letu 1992 predstavljal 18,5 odstotka celotnega uvoza, v letu 2001 22,3 odstotka, največji delež, 35,9-odstoten, pa je zabeležil v letu 1996. Uvoz goriv je v letu 2001 predstavljal 51,4 odstotka primarnega uvoza. Slovenija iz Hrvaške uvaža predvsem motorni bencin in druga lahka olja, naftne pline in druge plinaste ogljikovodike ter koks, bitumen in druge ostanke nafte in olj. V opazovanem obdobju je narasel tudi uvoz blagovne skupine 2, ki zajema surove snovi, razen goriv. V letu 2001 je predstavljal 9,1 odstotka celotnega uvoza iz Hrvaške.

Tabela 22: Strukturni deleži slovenskega uvoza iz Hrvaške po blagovnih skupinah SMTK v obdobju 1992-2001 (v odstotkih)

	Hrana, pijače In tobak	Surovine, olja in masti	Goriva	Polproizvodi in končni proizvodi	Stroji in transportna oprema
Leto	0+1	2+4	3	5+6+8+9	7
1992	18,6	6,0	18,5	47,0	9,9
1993	17,2	4,9	21,6	46,4	9,8
1994	13,3	6,1	23,6	46,6	10,4
1995	13,0	6,0	25,2	43,4	12,4
1996	11,7	5,8	35,9	37,1	9,4
1997	11,8	7,3	28,1	42,2	10,7
1998	13,2	8,0	20,7	44,6	13,5
1999	11,2	8,7	27,7	39,3	13,1
2000	9,7	9,9	31,6	37,5	11,2
2001	11,3	9,8	22,3	43,7	12,9

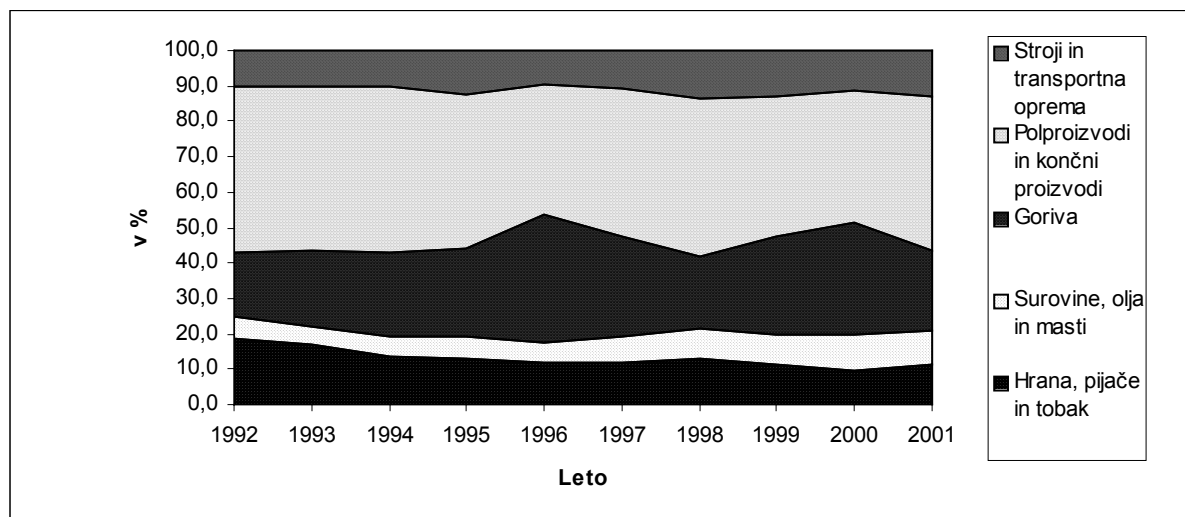
Vir: Tabela 10 v Prilogi.

Delež industrijskega uvoza iz Hrvaške je v letu 2001 predstavljal 56,6 odstotka celotnega slovenskega uvoza iz sosednje države ter bil za 0,3 odstotne točke nižji kot v letu 1992.

V industrijskem uvozu sta najpomembnejši blagovni skupini 5 in 6 oziroma uvoz kemičnih proizvodov in izdelkov, razvrščenih po materialu. Delež uvoza kemičnih proizvodov je v opazovanem obdobju nihal med 15,3 in 18,2 odstotka celotnega uvoza, v letu 2001 pa je predstavljal 17,5 odstotka celotnega uvoza. Najpomembnejši uvozni proizvodi v tej skupini so zdravila, za prodajo na drobno, mešanice mineralnih ali kemičnih gnojil, mineralna ali kemična dušikova gnojila ter polimeri etilena v primarnih oblikah. Uvoz

izdelkov, razvrščenih po materialu, je bil najvišji v letu 1992, ko je predstavljal 20,2 odstotka celotnega uvoza, v obdobju od leta 1993 do leta 2001 pa je nihalo med 13,1 in 17,4 odstotka celotnega uvoza, medtem ko je bil ta delež v letu 2001 16,1-odstoten. Pomemben delež v uvozu iz Hrvaške imata tudi uvoz strojev in transportne opreme, ki je v letu 2001 predstavljal 12,9 odstotka celotnega uvoza, ter uvoz raznih gotovih izdelkov, ki je v letu 2001 znašal 9,9 odstotka celotnega uvoza.

Slika 11: Struktura slovenskega uvoza iz Hrvaške po sektorjih SMTK v obdobju 1992-2001

Vir: Tabela 22.

Tabeli 23 in 24 prikazujeta deset najpomembnejših blagovnih postavk v slovenskem izvozu na Hrvaško in uvozu iz Hrvaške v letu 2001. V letu 2001 so slovenska podjetja na Hrvaško izvozila največ zdravil (6,28 odstotka celotnega izvoza na Hrvaško), pohištva in njegovih delov (3,71 odstotka), hladilnikov ipd. naprav za hlajenje ter toplotnih črpalk (3,06 odstotka), osebnih avtomobilov in drugih motornih vozil (2,65 odstotka) ter papirnih predmetov za gospodinjstva in bolnišnice (2,50 odstotka).

Deset najpomembnejših proizvodov je v skupnem izvozu dosegalo 27,41-odstotni delež, medtem ko je deset najpomembnejših uvoznih proizvodov v skupnem slovenskem uvozu iz Hrvaške dosegalo 43,38 odstotkov. To kaže na večjo koncentracijo uvoza po blagovnih skupinah v primerjavi z izvozom, vendar predvsem po zaslugi uvoza motornega bencina in drugih lahkih olj, ki je predstavljal 16,10 odstotka celotnega uvoza. Ostali uvoz je bil v letu 2001 porazdeljen na dele in pribor za motorna vozila (4,21 odstotka), zdravila (4,19 odstotka), naftne pline in druge plinaste ogljikovodike (3,66 odstotka) in mešanice mineralnih ali kemičnih gnojil (3,19 odstotka).

Tabela 23: Struktura izvoza Slovenije na Hrvaško po najpomembnejših blagovnih postavkah v letu 2001

SMTK	Skupina proizvodov	Vrednost (v mio)	Delež v celotnem

		USD)	izvozu (v %)
3004	Zdravila, za prodajo na drobno	50,20	6,28
9403	Drugo pohištvo in njihovi deli	29,68	3,71
8418	Hladilniki ipd. naprave za hlajenje, toplotne črpalke	24,47	3,06
8703	Osebni avtomobili in druga motorna vozila	21,14	2,65
4818	Papirni predmeti za gospodinjstva, bolnišnice	19,99	2,50
8516	Elektrotermični aparati in naprave za gospodinjstva	18,48	2,31
4011	Pnevmatične gume (plašči)	15,62	1,96
8708	Deli in pribor za motorna vozila	13,85	1,73
5903	Tekstilne tkanine	12,88	1,61
4407	Les obdelan po dolžini	12,78	1,60
	Skupaj	219,09	27,41

Vir: Interni podatki Gospodarske zbornice Slovenije za leto 2001.

Tabela 24: Struktura uvoza Slovenije na Hrvaško po najpomembnejših blagovnih postavkah v letu 2001

SMTK	Skupina proizvodov	Vrednost (v mio USD)	Delež v celotnem uvozu (v %)
2710	Motorni bencin in druga lahka olja	64,97	16,10
8708	Deli in pribor za motorna vozila	17,00	4,21
3004	Zdravila, za prodajo na drobno	16,90	4,19
2711	Naftni plini in drugi plinasti ogljikovodiki	14,76	3,66
3105	Mineralna ali kemična gnojila, mešanice	12,88	3,19
3102	Dušikova gnojila, mineralna ali kemična	11,62	2,88
7010	Razna posoda, pokrovi iz stekla, za transport	9,91	2,46
4407	Les obdelan po dolžini	9,84	2,44
3901	Polimeri etilena v primarnih oblikah	9,42	2,33
2713	Koks, bitumen, drugi ostanki nafte in olj	7,74	1,92
	Skupaj	175,04	43,38

Vir: Interni podatki Gospodarske zbornice Slovenije za leto 2001.

V obdobju januar-maj 2002 je Slovenija na Hrvaško izvozila največ zdravil (5,79 odstotka celotnega izvoza), pohištva in njegovih delov (4,27 odstotka), hladilnikov ipd. naprav za hlajenje ter toplotnih črpalk (2,87 odstotka), elektrotermičnih aparatov in naprav za gospodinjstva (2,56 odstotka) ter papirnih predmetov za gospodinjstva in bolnišnice (2,32 odstotka). V uvozu so prevladovali motorni bencin in druga lahka olja (5,94 odstotka celotnega uvoza), deli in pribor za motorna vozila (5,25 odstotka), zdravila (3,88 odstotka), les obdelan po dolžini (3,39 odstotka) ter polimeri etilena v primarnih oblikah (3,14 odstotka).

4.4 SLOVENSKE NEPOSREDNE NALOŽBE NA HRVAŠKO

Poleg blagovne menjave, ki je bila podrobneje analizirana v prejšnjih dveh točkah, so zelo pomembne tudi slovenske neposredne naložbe na Hrvaško, saj je hrvaški trg eden najzanimivejših za slovenske vlagatelje. Tabela 25 prikazuje gibanje kumulativnih slovenskih neposrednih naložb na Hrvaško ter delež naložb na Hrvaško v celotnih slovenskih naložbah v tujini v obdobju od leta 1994 do leta 2000. Hrvaška je vseskozi na prvem mestu po vrednosti slovenskih neposrednih naložb v tujini, delež naložb na Hrvaško v celotnih slovenskih naložbah pa se je v obravnavanem obdobju gibal med 54,52 odstotka in 45,05 odstotka.

Tabela 25: Kumulativne slovenske neposredne naložbe na Hrvaško v obdobju 1994-2000 (v milijonih USD; stanje konec leta) ter delež slovenskih neposrednih naložb na Hrvaško v celotnih slovenskih neposrednih naložbah v tujino (v odstotkih)

Leto	Kumulativne slovenske neposredne naložbe na Hrvaško (v mio USD; stanje konec leta)	Delež slovenskih neposrednih naložb na Hrvaško v celotnih slovenskih neposrednih naložbah v tujino (v odstotkih)
1994	193,0	54,52
1995	228,5	46,64
1996	236,2	51,40
1997	242,4	52,76
1998	317,7	52,23
1999	292,1	48,28
2000	357,7	45,05

Vir: Neposredne naložbe 1994-2000.

V obdobju od leta 1993 do leta 2000 je bila Slovenija na desetem mestu največjih tujih vlagateljic na Hrvaško, prav tako je bila Hrvaška z 48 milijoni dolarjev (brez Jedske elektrarne Krško) na desetem mestu med tujimi vlagatelji v Slovenijo. Po podatkih hrvaške Narodne banke, ki zajemajo obdobje od leta 1993 do vključno s prvim, drugim in tretjim trimesečjem leta 2001, pa je Slovenija poskočila na peto mesto med največjimi tujimi vlagatelji na Hrvaško. Vrednost slovenskih naložb v tem obdobju je znašala okrog 221,528 milijona dolarjev, kar predstavlja 3,77-odstotni delež. Samo v lanskih prvih devetih mesecih je bila vrednost slovenskih naložb okrog 30,188 milijona dolarjev, ko je bila Slovenija tudi na petem mestu. Vrednost naložb je predstavljal 4,21-odstotni delež v skupnem seštevku vseh naložb na Hrvaško. Konec leta 2001 so kumulativne slovenske naložbe na Hrvaško po podatkih Banke Slovenije znašale 373,4 milijona dolarjev.

Po podatkih slovenskega Ministrstva za gospodarstvo trenutno aktivno deluje na Hrvaškem 109 slovenskih podjetij ali njihovih predstavništev, glede na leto 2000 pa se je število

podjetij povečalo kar za okoli 50 odstotkov. Na Hrvaškem je bilo leto 2001 za slovensko gospodarstvo pomembno tudi kot leto kapitalskih povezovanj in naložb v modernizacijo kupljenih podjetij in obratov, skladišč, poslovnih prostorov in v blagovno trgovske svetovalne centre.

Med največjimi slovenskimi vlagatelji na Hrvaško so Mercator, Pivovarna Laško, Perutnina Ptuj, Prevent, Intereuropa, Merkur in drugi. Hrvaška je in bo tudi v prihodnje ostala na prvem mestu po vrednosti slovenskih naložb v tujini, saj obstajajo še neizkoriščene možnosti za naložbe slovenskih podjetij v okviru hrvaške privatizacije, ki se kažejo predvsem v turističnem ter bančnem in zavarovalniškem sektorju. Možnosti za slovenske vlagatelje se odpirajo tudi v sektorju informacijske tehnologije, ki se je v letu 2001 začel pospešeno razvijati in kjer so nekatera slovenska podjetja tudi že prisotna.

5. ANALIZA DINAMIKE BLAGOVNE MENJAVE SLOVENIJE S HRVAŠKO

V zadnjem poglavju diplomskega dela bom analizirala dinamiko slovenskega izvoza na Hrvaško in slovenskega uvoza iz Hrvaške, pri čemer bodo osnova za prikaz analize podatki o gibanju slovenskega izvoza in uvoza v desetletnem obdobju od leta 1992 do leta 2001. Izhodišče analize je podobno kot pri analizi zunanjetrgovinske menjave Hrvaške časovna vrsta, na koncu pa sledi napoved vrednosti blagovne menjave Slovenije s Hrvaško za obdobje od leta 2002 do leta 2006 na podlagi ekstrapolacije trenda.

5.1 TREND IZVOZA SLOVENIJE NA HRVAŠKO V OBDOBJU 1992-2001

S pomočjo trenda bom izračunala osnovno smer razvoja slovenskega izvoza na Hrvaško v obdobju od leta 1992 do leta 2001. Pri tem bom izhajala iz podatkov, ki prikazujejo vrednosti izvoza v obravnavanem obdobju (glej Tabelo 8 v Prilogi), ter izračunala dve osnovni vrsti enačb za izračun trenda, in sicer linearni in eksponentni trend.

Linearni trend je izražen v obliki enačbe:

$$T_{lin} = 798,840 - 13,982 * X$$

Enačba za eksponentni trend pa je:

$$T_{exp} = 794,328 * 0,983^x$$

$$(ali: \log T = 2,900 - 0,007 * X)$$

Vrednosti linearnega in eksponentnega trenda za izvoz za posamezne vrednosti časovne vrste so prikazane v Tabeli 11 v Prilogi.

S primerjavo vsote kvadratov odklonov izračunanih trendov sem ugotovila, da se linearni trend bolje prilega osnovni časovni vrsti, saj je vsota kvadratov odklonov nekoliko nižja od vsote kvadratov odklonov za eksponentni trend.

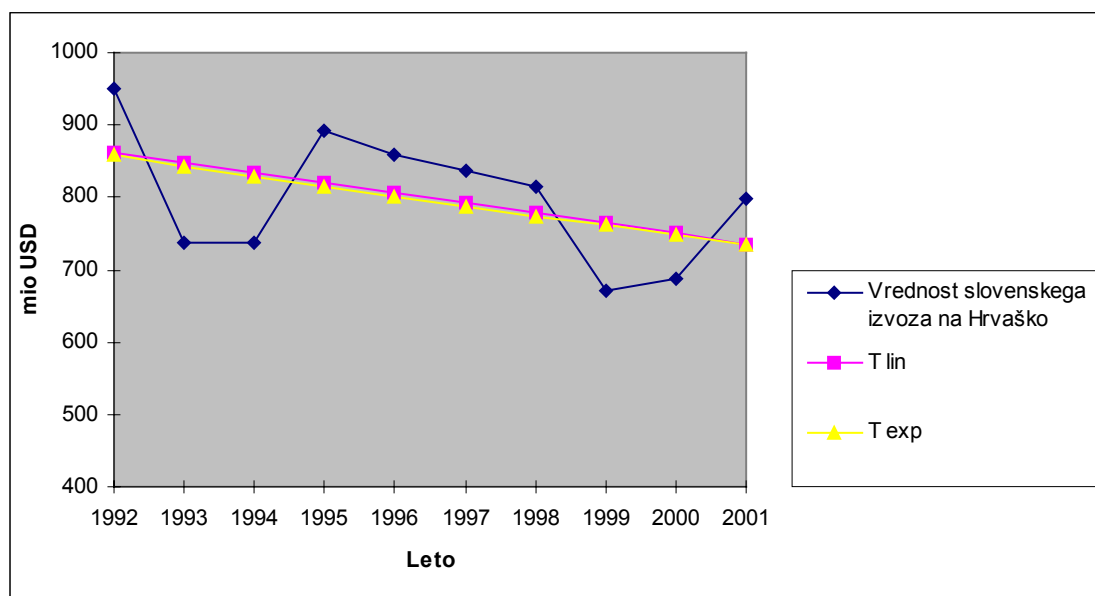
Tabela 26: Izračun vsote kvadratov odklonov za linearni in eksponentni trend izvoza

	T lin	T exp
Vsota kvadratov odklonov	56.950,272	57.071,116

Vir: Tabela 11 v Prilogi in lasten izračun.

Po podatkih, dobljenih na osnovi metode primerjave vsote kvadratov odklonov se je torej slovenski izvoz na Hrvaško v obdobju od leta 1992 do leta 2001 gibal v obliki linearnega trenda. Iz osnovnih podatkov (glej Tabelo 8 v Prilogi) in iz Slike 12 lahko vidimo, da se je slovenski izvoz po letih gibal neenakomerno. Linearni trend nam pove, da je izvoz v obdobju od leta 1992 do leta 2001 v povprečju znašal 798,840 milijona dolarjev, vrednost linearnega trenda pa je letno zmanjševala za 13,982 milijona dolarjev.

Slika 12: Blagovni izvoz Slovenije na Hrvaško (v milijonih USD) ter linearni in eksponentni trend izvoza v obdobju 1992-2001

Vir: Tabela 11 v Prilogi.

5.2 TREND UVOZA SLOVENIJE IZ HRVAŠKE V OBDOBJU 1992-2001

Na enak način kot pri predhodni točki tega poglavja, sem tudi v tej točki izhajala iz ustreznih podatkov za obravnavano obdobje (glej Tabelo 8 v Prilogi).

Enačba za linearni trend je naslednja:

$$T \text{ lin} = 529,510 - 35,660 * X$$

Enačba eksponentnega trenda:

$$T \text{ exp} = 516,892 * 0,939^x$$

(ali: $\log T = 2,713 - 0,027 * X$)

Vrednosti linearnega in eksponentnega trenda za uvoz za posamezne vrednosti časovne vrste so prikazane v Tabeli 12 v Prilogi.

S primerjavo vsote kvadratov odklonov izračunanih trendov sem ugotovila, da se tokrat osnovni časovni vrsti bolj prilaga eksponentni trend.

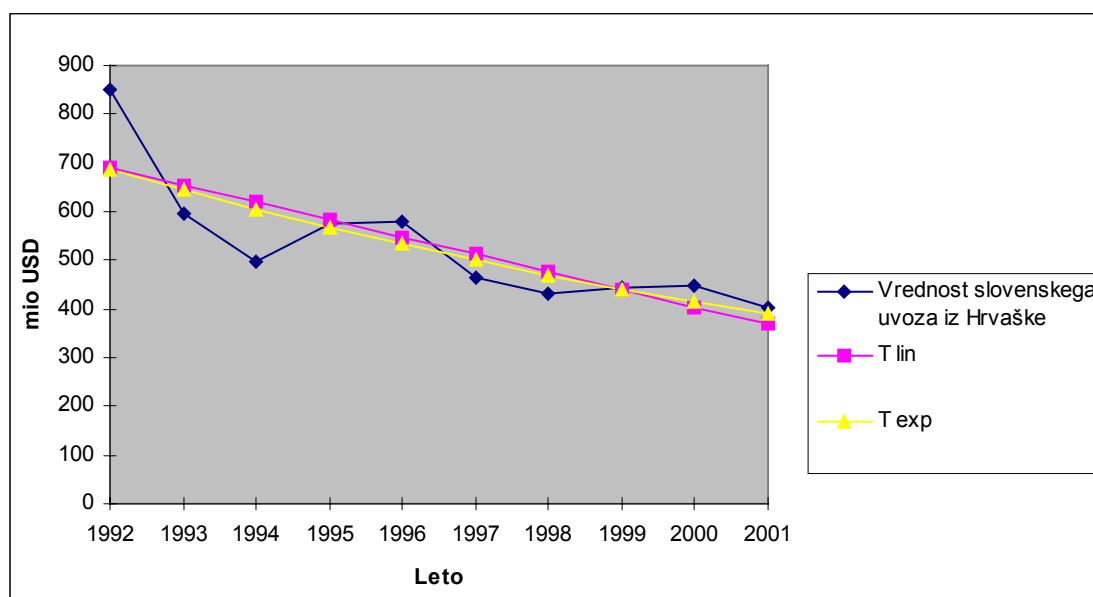
Tabela 27: Izračun vsote kvadratov odklonov za linearni in eksponentni trend uvoza

	T lin	T exp
Vsota kvadratov odklonov	52.410,332	47.515,309

Vir: Tabela 12 v Prilogi in lasten izračun.

Slika 13: Blagovni uvoz Slovenije iz Hrvaške (v milijonih USD) ter linearni in eksponentni

trend uvoza v obdobju 1992-2001

Vir: Tabela 12 v Prilogi.

Slovenski uvoz iz Hrvaške je v proučevanem obdobju v povprečju upadal bolj kot izvoz, odstopanja od trendne linije pa so bila manjša. Pri izvozu se kažejo večja odstopanja, še posebno v prvih treh letih, ko je negativna rast izrazito odstopala od trendne linije. Zgornji trditvi ilustrirata Slika 12 in Slika 13.

5.3 NAPOVED VREDNOSTI SLOVENSKEGA BLAGOVNEGA IZVOZA NA HRVAŠKO IN UVOZA IZ HRVAŠKE ZA OBDOBJE 2002-2006 Z EKSTRAPOLACIJO DESETLETNEGA TRENDA

Napovedi vrednosti slovenskega blagovnega izvoza na Hrvaško sem izračunala s pomočjo enačbe linearnega trenda, napovedi vrednosti uvoza pa s pomočjo enačbe eksponentnega trenda. Ocene vrednosti izvoza in uvoza so prikazane v Tabeli 28.

Tabela 28: Napovedi vrednosti slovenske zunanjetrgovinske menjave s Hrvaško za obdobje

2002-2006 (v milijonih USD)

Leto	X*	Slovenski izvoz (T lin)	Slovenski uvoz (T exp)
2002	5,5	721,939	365,646
2003	6,5	707,957	343,341
2004	7,5	693,975	322,398
2005	8,5	679,993	302,731
2006	9,5	666,011	284,265

Opomba: X* - tehnični čas

Vir: Lasten izračun.

Primer izračuna napovedi vrednosti izvoza za leto 2002:

$$X = 5,5$$

$$T \text{ lin} = 798,840 - 13,982 * X$$

$$T \text{ lin, 2002} = 721,939 \text{ milijona USD}$$

Primer izračuna napovedi vrednosti uvoza za leto 2002:

$$X = 5,5$$

$$T \text{ exp} = 516,892 * 0,939^x$$

$$T \text{ exp,2002} = 365,646 \text{ milijona USD}$$

Z ekstrapolacijo trenda izračunane vrednosti slovenskega izvoza na Hrvaško in slovenskega uvoza iz Hrvaške imajo določeno pomanjkljivost. Po ocenah se bo blagovna menjava med Slovenijo in Hrvaško v prihodnje ustalila na sedanjem nivoju ali pa se celo polagoma zmanjševala, predvsem slovenski uvoz iz Hrvaške, medtem ko slovenski izvoz na Hrvaško po letu 1998 ponovno narašča. Poglavitni razlog za zmanjšanje je v tem, da je Hrvaška že sklenila prostotrgovinske sporazume tudi z drugimi državami CEFTA ter ostalimi državami v regiji, kar zmanjšuje konkurenčnost slovenskega izvoza. Sklenitev bilateralnega sporazuma o prosti trgovini s Hrvaško je v preteklih letih omogočal slovenskemu gospodarstvu določene prednosti pred konkurenti iz drugih držav. Ta začasna komparativna prednost za slovensko blago pa se z vključitvijo Hrvaške v STO že zmanjšuje, praktično izničena pa bo z vključitvijo Slovenije v EU. Hrvaška bo tudi v prihodnje ostala ena izmed najpomembnejših trgovinskih partneric Slovenije,

zmanjševanje obsega blagovne menjave pa nadomeščajo višje oblike sodelovanja med državama.

SKLEP

Zunanjetrgovinska analiza je pokazala, da Hrvaška večino svoje zunanjetrgovinske menjave usmerja v evropske države. Več kot polovico zunanje trgovine opravi z državami članicami EU oziroma predvsem z Nemčijo in Italijo, ki tako v izvozu kot tudi v uvozu zavzemata okoli tretjino celotne vrednosti hrvaškega izvoza oziroma uvoza. Poleg Italije in Nemčije so bile najpomembnejše hrvaške zunanjetrgovinske partnerice v zadnjih letih sledeče države: Slovenija, BiH, Ruska federacija, Avstrija, Francija, ZDA, Madžarska in Velika Britanija.

Z Hrvaško je značilno, da je v vseh desetih letih, razen v letu 1992, v trgovinski bilanci beležila visok primanjkljaj, pokritost uvoza z izvozom pa je bila razen v prvih treh letih nižja od 60 odstotkov. Povprečna stopnja rasti hrvaškega izvoza v obdobju od leta 1992 do leta 2001 je znašala le 0,37 odstotka, medtem ko se je uvoz v tem obdobju letno povečeval za 7,79 odstotka. Kljub liberalizaciji zunanje trgovine v zadnjih dveh letih pa pozitivni učinki le-te še niso opazni. Rast izvoza je še vedno prenizka, glavni razlog za to pa je prepočasno prestrukturiranje industrije in pomanjkanje tujih neposrednih naložb v predelovalno industrijo.

V strukturi hrvaškega izvoza so v opazovanem obdobju prevladovali predvsem proizvodi blagovne skupine SMTK številka 7, to je stroji in transportna oprema, rast izvoza te blagovne skupine pa je spodbujalo predvsem dobro poslovanje ladjedelniškega sektorja. Poleg ladjedelniškega sektorja so pomembne izvozne panoge še tekstilna industrija oziroma proizvodnja oblačil in obutve, proizvodnja tkanin in tekstilnih izdelkov ter proizvodnja medicinskih in farmacevtskih proizvodov. Tudi pri uvozu največji delež zavzema uvoz strojev in transportne opreme, ki se je v opazovanem obdobju močno povečal.

Preizkus različnih vrst trendov je pokazal, da se časovni vrsti hrvaškega izvoza v obravnavanem desetletnem obdobju bolje prilaga eksponentni trend, časovni vrsti hrvaškega uvoza pa linearni trend.

Kar zadeva gospodarsko sodelovanje med Slovenijo in Hrvaško, je slednja za Slovenijo, kljub temu, da se je v opazovanem obdobju obseg blagovne menjave med njima zmanjšal za tretjino, še vedno ena izmed najpomembnejših zunanjetrgovinskih partneric in vice versa. Delež slovenskega izvoza na Hrvaško je v celotnem slovenskem izvozu v letu 2001 predstavljal 8,64 odstotka, v celotnem slovenskem uvozu pa je uvoz iz Hrvaške predstavljal 3,98 odstotka. Hrvaška je bila lani na tretjem mestu v celotnem slovenskem izvozu, v uvozu pa na petem mestu, medtem ko je Slovenija v hrvaškem izvozu in uvozu na četrtem mestu.

Izvozna in uvozna struktura blagovne menjave po izdelkih med državama se v zadnjih desetih letih nista bistveno spreminjali. Edina večja sprememba, do katere je prišlo, je ta, da Slovenija po letu 1998 na Hrvaško nič več ne izvažata električne energije, kar je posledica nerešenega vprašanja med državama, ki se nanaša na Jedrsko elektrarno Krško. Največji delež v izvozu na Hrvaško predstavljajo zdravila, osebni avtomobili in druga motorna vozila, pohištvo in njegovi deli, hladilniki, zamrzovalniki in druge naprave za hlajenje ter toplotne črpalke, papirni predmeti za gospodinjstva in bolnišnice, elektrotermični aparati in naprave za gospodinjstva ter pnevmatične gume (plašči). Poglavitni izdelki, ki jih slovenska podjetja uvažajo iz Hrvaške, pa so motorni bencin in druga lahka olja ter olja iz nafte in bituminoznih materialov, deli in pribor za motorna vozila, zdravila, naftni plini in drugi plinasti ogljikovodiki, mineralna ali kemična dušikova gnojila, mešanice mineralnih ali kemičnih gnojil ter obdelan les.

Hrvaška bo tudi v prihodnjih letih ostala ena izmed najpomembnejših zunanjetrgovinskih partneric Slovenije, kljub temu, da se obseg blagovne menjave med državama po ocenah ne bo povečeval. Razlog za to je v tem, da bo Slovenija z vključitvijo v EU izgubila svojo komparativno prednost, ki jo zaenkrat še predstavlja bilateralni prostotrgovinski sporazum s Hrvaško.

LITERATURA

1. Arh Franc: Statistika 1 Obrazci in postopki. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 2000. 118 str.
2. Aristovnik Aleksander, Bovha Simona, Kumar Andrej: Mednarodna ekonomika. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 2000. 130 str.
3. Baletić Zvonimir: Hrvatsko gospodarstvo u tranziciji. Zagreb: Ekonomski institut, 1999. 784 str.
4. Blejec Marjan: Uvod v statistiko. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 1993. 342 str.
5. Country Profile 2000 Croatia. London: The Economist Intelligence Unit, 2000. 53 str.
6. Country Profile 2001 Croatia. London: The Economist Intelligence Unit, 2000. 54 str.
7. Country Report September 2002 Croatia. London: The Economist Intelligence Unit, 2002. 31 str.
8. Country Report April 2002 Czech Republic. London: The Economist Intelligence Unit, 2002. 36 str.
9. Country Report May 2002 Hungary. London: The Economist Intelligence Unit, 2002. 37 str.
10. Country Report June 2002 Poland. London: The Economist Intelligence Unit, 2002. 32 str.
11. Country Report May 2002 Slovenia. London: The Economist Intelligence Unit, 2002. 32 str.
12. Country Risk Service 3rd quarter 1997 Croatia. London: The Economist Intelligence Unit, 1997. 16 str.
13. Country Risk Service 3rd quarter 1999 Croatia. London: The Economist Intelligence Unit, 1999. 12 str.
14. Country Risk Service July 2000 Croatia. London: The Economist Intelligence Unit, 2000. 19 str.
15. Country Risk Service July 2001 Croatia. London: The Economist Intelligence Unit, 2001. 20 str.
16. Country Risk Service September 2002 Croatia. London: The Economist Intelligence Unit, 2002. 15 str.
17. Dornbusch Rudiger, Fischer Stanley, Startz Richard: Macroeconomics. New York: McGraw-Hill, 2001. 571 str.
18. Izzivi in priložnosti na trgih nekdanje Jugoslavije. Ljubljana: Časnik Finance, 2001. 470 str.
19. Kandžija Vinko: Economic System of European Union and Adjustment of the Republic of Croatia. Rijeka: Ekonomska fakulteta Rijeka, 1999. 566 str.
20. Kraft Evan, Stučka Tihomir: Fiscal Consolidation, External Competitiveness and Monetary Policy. Zagreb: Hrvatska narodna banka, 2002. 10 str.
21. Kumar Andrej: Mednarodna ekonomika: 1. del. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 1996. 179. str.

22. Nordhaus D. William, Samuelson A. Paul: Economics. New York: McGraw-Hill, 1992. 784 str.
23. Poslovati s Hrvaško/Poslovati sa Slovenijom. Ljubljana: Center za mednarodno sodelovanje in razvoj, 2002. 160 str.
24. Regaining Fiscal Sustainability and Enhancing Effectiveness in Croatia. Washington: The World Bank, 2002. 104 str.
25. Senjur Marjan: Gospodarska rast in razvojna ekonomika. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 1993. 537 str.
26. Senjur Marjan: Makroekonomija majhnega odprtega gospodarstva. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 1995. 502 str.
27. Štiblar Franjo: Hrvaška stabilizacija in gospodarski odnosi s Slovenijo. Gospodarska gibanja, Ljubljana, 22 (1993), 11, str. 37-47.

VIRI

1. Hrvatska Narodna banka. [URL: <http://www.hnb.hr/statistika/hstatistika.htm>], julij, 2002.
2. International Trade Statistics 2001. [URL: http://www.wto.org/english/res_e/statis_e/its2001_e/stats2001_e.pdf], 4. 7. 2002.
3. Interni podatki Centra za mednarodno sodelovanje in razvoj.
4. Interni podatki Gospodarske zbornice Slovenije.
5. Interni podatki Ministrstva za gospodarstvo.
6. Neposredne naložbe 1994-1999. [URL: http://www.bsi.si/html/publikacije/nep_nalozbe/nep_nal_1994-99_slo.pdf], september, 2000.
7. Neposredne naložbe 1996-2000. [URL: http://www.bsi.si/html/publikacije/nep_nalozbe/nn_1996_2000.pdf], november, 2001.
8. Republic Croatia and the IMF. [URL: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2002/cr0276.pdf>], april, 2002.
9. Statistične informacije 2002. [URL: <http://www.dzs.hr/StatInfo/ekodnos.htm>], julij, 2002.
10. Statistični letopis Republike Slovenije. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije, 1994.
11. Statistični letopis Republike Slovenije. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije, 1996.
12. Statistični letopis Republike Slovenije. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije, 1998.
13. Statistični letopis Republike Slovenije. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije, 2000.

14. Statistični letopis Republike Slovenije. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije, 2001.
15. Statistički ljetopis Hrvatske. Zagreb: Državni zavod za statistiko, 1994.
16. Statistički ljetopis Hrvatske. Zagreb: Državni zavod za statistiko, 1995.
17. Statistički ljetopis Hrvatske. Zagreb: Državni zavod za statistiko, 1996.
18. Statistički ljetopis Hrvatske. Zagreb: Državni zavod za statistiko, 1997.
19. Statistički ljetopis Hrvatske. Zagreb: Državni zavod za statistiko, 1998.
20. Statistički ljetopis Hrvatske. Zagreb: Državni zavod za statistiko, 1999.
21. Statistički ljetopis Hrvatske. Zagreb: Državni zavod za statistiko, 2000.
22. Statistički ljetopis Hrvatske. Zagreb: Državni zavod za statistiko, 2001.

PRILOGE

METODOLOŠKE OPOMBE

A. Uporabljala sem različne vire podatkov.

Podatke o zunanji trgovini Hrvaške sem črpala iz naslednjih virov:

- Economist Intelligence Unit, letniki 1997-2002,
- Statistični ljetopis Hrvatske, letniki 1994-2001,
- International Trade Statistics Yearbook, letnik 2001.

Viri podatkov o slovenski menjavi s Hrvaško pa so bili:

- Statistični letopis Slovenije, letniki 1994-2001,
- Interni podatki Statističnega urada Republike Slovenije.

B. Podatki o izvozu in uvozu Hrvaške obsegajo vrednost F.O.B. Vrednost blaga temelji na izvornih dokumentih izvoznih in uvoznih organizacij (pogodbe, računi). Prikazane so vrednosti od sklenitve pogodbe (fakturne vrednosti). Te vrednosti se preračunajo na pariteto "franco hrvaška meja". Tako so pri izvozu blaga v statistično vrednost vključeni tudi vsi stroški natovarjanja, prevoza in zavarovanja do hrvaške meje, pri uvozu pa ti stroški niso vključeni v statistično vrednost blaga.

Pri podatkih o izvozu in uvozu Slovenije sta od leta 1992 v obseg izvoza in uvoza vključena tudi izvoz in uvoz na podlagi poslov oplemenitenja po bruto principu, kar pomeni, da so ti posli zajeti po polni vrednosti blaga, tako pri vходу v državo, kot tudi pri izhodu iz države. Podatki vključujejo tako aktivno oplemenitenje, ki se opravlja v naši državi, kakor pasivno, ki ga v tujini opravljajo na našem začasno izvoženem blagu.

C. Stopnje rasti izvoza in uvoza v Tabelah 13, 14 in 19 v tekstu so bile izračunane po naslednjih obrazcih:

$$\text{Stopnja rasti} = (Y_n - Y_{n-1}) / Y_{n-1} * 100$$

$$\text{Povprečna stopnja rasti} = (\sqrt[n]{Y_n / Y_{n-1}}) * 100$$

D. Trende v Tabelah 6, 7, 11 in 12 v Prilogi sem izračunala po naslednjih obrazcih:

LINEARNI TREND

$$T(\text{lin}) = \alpha + \beta x$$

$$\alpha = \Sigma Y / N$$

$$\beta = \Sigma YX / \Sigma X^2$$

EKSPONENTNI TREND

$$T(\text{exp}) = \alpha \beta^x$$

$$\log T = \log \alpha + x \log \beta$$

$$\log \alpha = \Sigma \log Y / N$$

$$\log \beta = \Sigma X \log Y / \Sigma X^2$$

Kateri trend se najbolje prilega osnovni časovni vrsti ugotovimo s primerjavo vsote kvadratov odklonov izračunanih trendov. Trend, pri katerem je ta vsota najmanjša, se najbolje prilega osnovni časovni vrsti. Vsoto kvadratov odklonov izračunamo tako, da seštejemo kvadrate razlik med dejansko vrednostjo spremenljivke in vrednostjo pripadajočega trenda v posameznih obdobjih.

IZRAČUN VSOTE KVADRATOV ODKLONOV

$$\min \Sigma (y_i - \hat{y}_i)^2$$

TABELA 1: Bruto družbeni proizvod Hrvaške po tekočih cenah v obdobju 1992-2001
(v milijardah USD)

Leto	BDP
1992	9,889
1993	11,693
1994	14,226
1995	18,811
1996	19,872
1997	20,109
1998	21,628
1999	20,023
2000	19,031
2001	20,261

Vir: Economist Intelligence Unit, Country Risk Service, letniki 1997-2002.

TABELA 2: Bruto družbeni proizvod izbranih držav po tekočih cenah v obdobju
1997-2001 (v milijardah USD)

Leto	Slovenija	Češka	Madžarska	Poljska
1997	18,2	53,0	45,7	144,0
1998	19,6	56,9	47,0	159,3
1999	20,1	54,6	48,0	155,1
2000	18,1	50,8	46,5	157,6
2001	18,7	56,4	51,9	176,3

Vir: Economist Intelligence Unit, Country Report Slovenia, Czech Republic, Hungary, Poland, 2002.

TABELA 3: Deleži izvoza in uvoza izbranih držav v svetovni trgovini v obdobju
1992-2000 (v odstotkih)

Leto		1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Slovenija	Izvoz	0,18	0,16	0,16	0,16	0,16	0,15	0,17	0,15	0,14
	Uvoz	0,16	0,17	0,17	0,18	0,17	0,16	0,18	0,17	0,15
Češka	Izvoz	0,32	0,39	0,38	0,43	0,41	0,41	0,48	0,46	0,46
	Uvoz	0,33	0,38	0,40	0,48	0,50	0,47	0,51	0,48	0,48
Madžarska	Izvoz	0,28	0,24	0,25	0,25	0,29	0,34	0,42	0,44	0,44
	Uvoz	0,29	0,32	0,33	0,30	0,33	0,37	0,45	0,47	0,48
Poljska	Izvoz	0,39	0,38	0,41	0,45	0,46	0,47	0,52	0,48	0,50
	Uvoz	0,48	0,52	0,52	0,56	0,67	0,74	0,83	0,78	0,73

Vir: International Trade Statistics 2001 in lasten izračun.

TABELA 4: Izvoz Hrvatske po blagovnih skupinah SMTK v obdobju 1992-2001
(v milijonih USD)

Leto	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1992	459	112	286	397	6	597	821	849	1.044	28
1993	367	101	237	377	4	564	526	552	1.169	7
1994	398	67	214	386	7	543	654	732	1.257	3
1995	395	90	251	391	9	814	670	778	1.233	2
1996	411	92	247	416	10	643	594	964	1.133	2
1997	385	121	261	427	14	571	589	752	1.049	2
1998	381	110	230	263	16	544	581	1.371	1.018	3
1999	291	101	243	338	9	515	573	1.262	966	4
2000	273	110	251	486	5	554	670	1.195	887	0
2001	322	121	241	474	8	494	664	1.368	967	0

Opomba: -Podatki za leto 2001 so predhodni.

-Za poimenovanje blagovnih skupin SMTK glej TABELO 9 v Prilogi.

Vir: Statistički ljetopis Hrvatske, letniki 1994-2001.

TABELA 5: Uvoz Hrvatske po blagovnih skupinah SMTK v obdobju 1992-2001
(v milijonih USD)

Leto	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1992	468	52	263	430	23	672	808	726	715	304
1993	357	37	176	461	15	575	804	1.123	780	339
1994	498	62	151	589	12	541	801	1.367	776	431
1995	780	66	198	871	25	810	1.304	2.009	1.013	433
1996	767	58	220	857	38	848	1.384	2.129	1.117	368
1997	832	57	273	850	27	965	1.515	3.062	1.178	345
1998	672	66	207	603	39	973	1.387	2.897	1.059	372
1999	560	60	172	859	23	940	1.252	2.732	924	276
2000	556	68	187	1.145	17	1.005	1.390	2.568	947	3
2001	691	73	214	1.174	21	1.038	1.785	3.005	1.043	0

Opomba: -Podatki za leto 2001 so predhodni.

-Za poimenovanje blagovnih skupin SMTK glej TABELO 9 v Prilogi.

Vir: Statistički ljetopis Hrvatske, letniki 1994-2001.

TABELA 6: Izračun trendov hrvaškega izvoza v obdobju 1992-2001 (v milijonih USD)

Leto	Y	t	X*	T lin	T exp
1992	4.597	1	-4,5	4.275,310	4.264,712
1993	3.904	2	-3,5	4.313,419	4.303,095
1994	4.260	3	-2,5	4.351,528	4.341,823
1995	4.633	4	-1,5	4.389,637	4.380,899
1996	4.546	5	-0,5	4.427,746	4.420,327
1997	4.210	6	0,5	4.465,855	4.460,110
1998	4.604	7	1,5	4.503,964	4.500,251
1999	4.395	8	2,5	4.542,073	4.540,753
2000	4.567	9	3,5	4.580,182	4.581,620
2001	4.752	10	4,5	4.618,291	4.622,855
Skupaj	44.468	/	0	44.468,005	44.416,445

X* - tehnični čas

Vir: Tabela 5 v tekstu in lasten izračun.

TABELA 7: Izračun trenda hrvaškega uvoza v obdobju 1992-2001 (v milijonih USD)

Leto	Y	t	X*	T lin	T exp
1992	4.460	1	-4,5	5.113,548	4.981,997
1993	4.200	2	-3,5	5.590,893	5.375,575
1994	5.432	3	-2,5	6.068,238	5.800,246
1995	7.901	4	-1,5	6.545,583	6.258,465
1996	8.236	5	-0,5	7.022,928	6.752,884
1997	9.407	6	0,5	7.500,273	7.286,362
1998	8.752	7	1,5	7.977,618	7.861,984
1999	7.693	8	2,5	8.454,963	8.483,081
2000	7.771	9	3,5	8.932,308	9.153,244
2001	8.764	10	4,5	9.409,653	9.876,351
Skupaj	72.616	/	0	72.616,005	71.830,189

X* - tehnični čas

Vir: Tabela 5 v tekstu in lasten izračun.

TABELA 8: Blagovna menjava med Slovenijo in Hrvaško v obdobju 1992-2001
(v milijonih USD)

Leto	Slovenski IZVOZ na Hrvaško	Slovenski UVOZ iz Hrvaške	Obseg menjave	Saldo	Pokritost uvoza z izvozom (v %)
1992	951,6	851,6	1.803,2	100,0	111,7
1993	738,5	595,4	1.333,9	143,1	124,0
1994	737,7	498,2	1.235,9	239,5	148,1
1995	891,1	575,6	1.466,7	315,5	154,8
1996	858,7	581,2	1.439,9	277,5	147,7
1997	837,2	466,4	1.303,6	370,8	179,5
1998	815,1	431,3	1.246,4	383,8	188,9
1999	671,3	444,1	1.115,4	227,2	151,2
2000	688,1	447,6	1.135,7	240,5	153,7
2001	799,1	403,7	1.202,8	395,4	197,9

Vir: Interni podatki Statističnega urada Republike Slovenije in lasten izračun.

TABELA 9: Izvoz Slovenije na Hrvaško po blagovnih sektorjih SMTK v obdobju 1992-2001 (v milijonih USD oziroma odstotkih)

		1992	1993	1994	1995	1996
Skupaj	Vrednost	951,6	738,5	737,7	891,1	858,7
	Delež	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
0	Vrednost	137,0	85,9	82,0	88,9	73,3
	Delež	14,4	11,6	11,1	10,0	8,7
1	Vrednost	24,6	16,8	15,8	15,5	17,1
	Delež	2,6	2,2	2,1	1,7	2,0
2	Vrednost	19,4	14,5	22,0	22,6	28,7
	Delež	2,0	2,0	3,0	2,5	3,4
3	Vrednost	39,9	89,9	54,5	85,3	49,2
	Delež	4,2	12,2	7,4	9,6	5,8
4	Vrednost	5,5	4,2	2,9	3,6	4,7
	Delež	0,6	0,6	0,4	0,4	0,6
5	Vrednost	171,0	122,9	129,1	158,9	157,0
	Delež	18,0	16,6	17,5	17,8	18,4
6	Vrednost	279,4	199,7	201,6	234,0	234,5
	Delež	29,4	27,1	27,3	26,3	27,4
7	Vrednost	163,0	122,7	140,0	182,9	183,8
	Delež	17,1	16,6	19,0	20,5	21,5
8	Vrednost	111,4	74,8	83,8	93,1	106,5
	Delež	11,7	10,1	11,4	10,4	12,5
9	Vrednost	0,4	7,2	6,0	6,3	0,1
	Delež	0,0	1,0	0,8	0,7	0,0

Nadaljevanje TABELE 9

		1997	1998	1999	2000	2001
Skupaj	Vrednost	837,2	815,1	671,3	688,1	799,1
	Delež	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
0	Vrednost	60,9	62,0	56,0	53,1	53,3
	Delež	7,3	7,6	8,3	7,7	6,7
1	Vrednost	11,0	14,4	12,9	13,6	16,4
	Delež	1,3	1,8	1,9	2,0	2,1
2	Vrednost	26,6	24,9	20,1	19,2	22,0
	Delež	3,2	3,1	3,0	2,8	2,8
3	Vrednost	72,3	53,8	2,8	3,6	6,4
	Delež	8,6	6,6	0,4	0,5	0,8
4	Vrednost	8,5	5,7	3,0	1,9	3,1
	Delež	1,0	0,7	0,5	0,3	0,4
5	Vrednost	133,9	140,2	129,1	132,7	136,6
	Delež	16,0	17,2	19,2	19,3	17,1
6	Vrednost	215,8	213,4	188,7	193,1	240,4
	Delež	25,8	26,2	28,1	28,1	30,1
7	Vrednost	196,1	189,3	158,7	165,0	188,6
	Delež	23,4	23,2	23,6	24,0	23,6
8	Vrednost	112,2	111,5	100,0	105,8	132,0
	Delež	13,4	13,7	14,9	15,4	16,5
9	Vrednost	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2
	Delež	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Opomba: SMTK = Standardna mednarodna trgovinska klasifikacija

0 - Živila in žive živali

1 - Pijače in tobak

2 - Surove snovi, razen goriv

3 - Mineralna goriva in maziva

4 - Olja, masti in voski živalskega in rastlinskega izvora

5 - Kemični proizvodi

6 - Izdelki, razvrščeni po materialu

7 - Stroji in transportne naprave

8 - Razni gotovi izdelki

9 - Transakcije in drugo blago

Vir: Interni podatki Statističnega urada Republike Slovenije.

TABELA 10: Uvoz Slovenije iz Hrvaške po blagovnih sektorjih SMTK v obdobju 1992-2001 (v milijonih USD oziroma odstotkih)

		1992	1993	1994	1995	1996
Skupaj	Vrednost	851,6	595,4	498,2	575,6	581,2
	Delež	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
0	Vrednost	144,3	93,7	61,0	69,4	64,3
	Delež	16,9	15,8	12,2	12,0	10,9
1	Vrednost	14,1	8,3	5,7	5,9	4,9
	Delež	1,7	1,4	1,1	1,0	0,8
2	Vrednost	46,6	28,4	29,4	32,6	31,3
	Delež	5,5	4,5	5,9	5,7	5,3
3	Vrednost	157,8	128,4	117,5	144,8	212,2
	Delež	18,5	21,6	23,6	25,2	35,9
4	Vrednost	4,4	2,2	0,9	1,6	2,9
	Delež	0,5	0,4	0,2	0,3	0,5
5	Vrednost	133,5	100,4	83,7	96,9	94,6
	Delež	15,7	16,9	16,8	16,8	16,0
6	Vrednost	172,0	103,7	85,9	91,1	77,2
	Delež	20,2	17,4	17,3	15,8	13,1
7	Vrednost	84,4	58,5	51,7	71,5	55,6
	Delež	9,9	9,8	10,4	12,4	9,4
8	Vrednost	93,6	70,8	61,7	61,6	47,4
	Delež	11,0	11,9	12,4	10,7	8,0
9	Vrednost	0,9	0,9	0,6	0,4	0,1
	Delež	0,1	0,2	0,1	0,1	0,0

Nadaljevanje TABELE 10

		1997	1998	1999	2000	2001
Skupaj	Vrednost	466,4	431,3	444,1	447,6	403,7
	Delež	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
0	Vrednost	49,0	52,9	42,9	39,7	41,8
	Delež	10,5	12,3	9,7	8,9	10,3
1	Vrednost	6,1	3,8	6,6	3,8	4,1
	Delež	1,3	0,9	1,5	0,8	1,0
2	Vrednost	29,7	30,7	36,8	43,0	36,9
	Delež	6,4	7,1	8,3	9,6	9,1
3	Vrednost	130,9	89,4	122,9	141,3	90,0
	Delež	28,1	20,7	27,7	31,6	22,3
4	Vrednost	4,1	3,7	1,9	1,3	2,7
	Delež	0,9	0,9	0,4	0,3	0,7
5	Vrednost	85,1	77,3	69,7	68,4	70,8
	Delež	18,2	17,9	15,7	15,3	17,5
6	Vrednost	69,9	71,2	67,1	64,5	65,0
	Delež	15,0	16,5	15,1	14,4	16,1
7	Vrednost	49,7	58,4	58,2	50,3	52,1
	Delež	10,7	13,5	13,1	11,2	12,9
8	Vrednost	41,8	44,2	38,1	35,1	40,1
	Delež	9,0	10,2	8,6	7,8	9,9
9	Vrednost	0,0	0,0	0,0	0,2	0,2
	Delež	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1

Vir: Interni podatki Statističnega urada Republike Slovenije.

TABELA 11: Izračun trenda slovenskega izvoza na Hrvaško v obdobju 1992-2001
(v milijonih USD)

Leto	Y	t	X*	T lin	T exp
1992	951,6	1	-4,5	861,759	858,043
1993	738,5	2	-3,5	847,777	843,456
1994	737,7	3	-2,5	833,795	829,117
1995	891,1	4	-1,5	819,813	815,022
1996	858,7	5	-0,5	805,831	801,167
1997	837,2	6	0,5	791,849	787,547
1998	815,1	7	1,5	777,867	774,159
1999	671,3	8	2,5	763,885	760,998
2000	688,1	9	3,5	749,903	748,061
2001	799,1	10	4,5	735,921	735,344
Skupaj	7.988,4	/	0	7.988,400	7.952,914

X* - tehnični čas

Vir: TABELA 8 in lasten izračun.

TABELA 12: Izračun trenda slovenskega uvoza iz Hrvaške v obdobju 1992-2001
(v milijonih USD)

Leto	Y	t	X*	T lin	T exp
1992	851,6	1	-4,5	689,980	686,127
1993	595,4	2	-3,5	654,320	644,273
1994	498,2	3	-2,5	618,660	604,973
1995	575,6	4	-1,5	583,000	568,069
1996	581,2	5	-0,5	547,340	533,417
1997	466,4	6	0,5	511,680	500,879
1998	431,3	7	1,5	476,020	470,325
1999	444,1	8	2,5	440,360	441,635
2000	447,6	9	3,5	404,700	414,696
2001	403,7	10	4,5	369,040	389,399
Skupaj	5.295,1	/	0	5.295,100	5.253,793

X* - tehnični čas

Vir: TABELA 8 in lasten izračun.